

Всеукраїнська загальнополітична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА

СВІТЛИЦЯ

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 50-52 (1669) П'ятниця, 30 грудня 2011 р.

Видається з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

З НОВИМ РОКОМ, «СВІТЛИЧАНИ»!

Театральна студія «Світанок»

Зразкова театральна студія «Світанок» Кримського республіканського центру дитячої та юнацької творчості вітає газету «Кримська світлиця» з 19-м днем народження та з Новим роком і Різдвом Христовим!

*Хай Новий рік з добром до Вас іде,
Здоров'я, сміх і радість принесе.
Різдво з колядкою хай завітає,
Щастям безмежним*

вас благословляє!

Вже не одне покоління «світниківів» знають, читають і люблять «Кримську світлицю» та «Джерельце». Серед читачів «КС» називають хто порадицею, а дехто

навіть «форпостом» українства в Криму. Ми скажемо просто: це наша Різдвяна зірка, яка дає нам усім надію і віру в українське завтра, в те, що настане світлий день українського відродження і буде звучати мова калинова, пісня українська не тільки на свято української писемності, а кожного дня по всіх теле- і радіоканалах, а українську поезію ми будемо читати не лише на сторінках «Кримської світлиці», а й на шпальтах інших кримських друкованих видань.

Вихід кожного номера «Світлиці» вселяє надію у відродження українського козацького духу, у відро-

дження такої держави, про яку мріяли і за яку боролись «нескорені». «Світанку» в цьому році виповнилось 18 літ, «Кримська світлиця» 31 грудня святкує 19-річчя!

Ми — ровесники, тому наші серця б'ються в унісон. Тож працюймо разом, творімо разом, будьмо єдині у наших устремліннях — і ми переможемо. А наша навіть маленька спільна перемога — перемога нашої України, для якої ми працюємо і живемо!

З повагою, керівник зразкової театральної студії «Світанок», заслужений працівник культури України
Алла ПЕТРОВА

ВІД РЕДАКЦІЇ. Не лише добрими, щирими словами привітав нас колектив «Світанку». Як повідомив помічник Алли Петрової Олександр Польшченко, «світлячки» усім колективом взяли участь у конкурсі найактивніших передплатників «Кримської світлиці». 24 передплатні абонементи на «КС» на 2012 рік приніс до редакції і поклав нам «під ялиночку» пан Олександр, а ми передали для «Світанку» обіцяний приз — історичну книгу професора Володимира Сергійчука. Бажаємо й ми «Світанку» нових творчих перемог у Новому році!

ТВОРИТИ
ДОБРО...

ІРОНІЯ ДОЛІ,
АБО З ЛЕГКОЮ
ПАРОЮ
ПО-СЕВАСТО-
ПОЛЬСЬКИ

стор. 3

КРИМ -
НАШ ДІМ

УПАЛА
ЗІРКА З НЕБА —
ЗГАСЛА
МОВА...

стор. 5

«ДЖЕРЕЛЬЦЕ»

ДІД
МОРОЗ
ТАКИ ІСНУЄ!!!

стор. 14

З ЮВІЛЕЄМ, ПОБРАТИМЕ!

1 січня 2012 року виповнюється 70 років одному із засновників «Кримської світлиці», багатолітньому і незмінному (навіть поза штатом!) редактору відділу літератури газети, відомому кримському поетові Данилу Андрійовичу КОНОНЕНКУ.

Колектив «Кримської світлиці» сердечно вітає Вас, шановний Даниле Андрійовичу, зі світлим ювілеєм! Зичимо козацького здоров'я і творчого довголіття. З роси і води Вам на многая і благая літа!

Інтерв'ю з Данилом Кононенкою — «ДОЛЯ МОЯ — ЩАСЛИВА...» — читайте на 8-9 стор.

Алла Петрова зі своїми вихованцями

Олександр Польшченко

НОУТБУК І ДИТЯЧИЙ ВЕЛОСИПЕД — ТАКІ ПОДАРУНКИ ПРИГОТУВАЛА «КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ» ДЛЯ СВОЇХ ЧИТАЧІВ У НОВОМУ РОЦІ! (Подробиці — на 2-й та 13-й стор.)

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України, Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка, трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» «БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Ресстраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.

Рукописи не рецензуються і не повертаються. Літсування з читачами - на сторінках газети.
Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і виправляти мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (0652) 51-13-24
відділів - 51-13-25

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua

Друкарня:
ТОВ «Мега-Поліграф»
вул. Марка Вовчка, 12/14
Київ, 04073

Видавець - ДП «Національне газетно-журнальне видавництво Міністерства культури України»
Директор **Олеся БІЛІШ**
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-63
Р/р 37128003000584 в УДК у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnictvo@gmail.com

Передплата кампанія на видання ДП «Газетно-журнальне видавництво Міністерства культури України», в т. ч. і на тижневик «Кримська світлиця», здійснюється за наступними реквізитами: вул. Васильківська, 1, м. Київ, 03040, 2 поверх, 6 корпус. Відповідальна особа за передплату — Іван Порхун.
Тел./факс (044) 498-23-64.

ПРЕЗИДЕНТ ПІДПИСАВ ЗАКОН ПРО ПРОДОВЖЕННЯ МОРАТОРІЮ НА ПРОДАЖ ЗЕМЛІ

Президент України Віктор Янукович підписав Закон «Про внесення змін до розділу Х «Перехідні положення» Земельного кодексу України щодо заборони на відчуження та зміну цільового призначення земель сільськогосподарського призначення». Про це УНІАН повідомили в прес-службі Глави держави.

Як повідомляв УНІАН, Верховна Рада України 20 грудня ухвалила Закон «Про внесення змін до розділу Х «Перехідні положення» Земельного кодексу України щодо заборони на відчуження та зміну цільо-

вого призначення земель сільськогосподарського призначення». Закон підтримали 275 із 318 народних депутатів, зареєстрованих у сесійній залі. Цим законом передбачено, що до 1 січня 2013 року не допускається: — купівля-продаж земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної та комунальної власності, крім вилучення (викупу) їх для суспільних потреб; — купівля-продаж або іншим способом відчуження земельних ділянок і зміна цільового призна-

чення (використання) земельних ділянок, які перебувають у власності громадян і юридичних осіб для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, земельних ділянок, виділених у натурі (на місцевості) власникам земельних часток (паїв) для ведення особистого селянського господарства, а також земельних часток (паїв), крім передачі їх у спадщину, обміну земельної ділянки на іншу земельну ділянку відповідно до закону та вилучення (викупу) земельних ділянок для суспільних потреб. Законом передбачено до 1 січня 2013 року заборонити внесення права на земельну частку (пай) до статутних фондів господарських товариств.

ВОЛОДИМИР ЛИТВИН ВИЗНАЧИВ КЛЮЧОВІ ПИТАННЯ 2011 РОКУ

Голова Верховної Ради Володимир Литвин вважає, що ключовими питаннями, які розглянув український парламент у 2011 році, стали пенсійна реформа, закон про вибори народних депутатів та проект Держбюджету на наступний рік. Про це спікер заявив на прес-конференції у Новоград-Волинському Житомирській області, відповідаючи на запитання журналістів. «Ключові рішення, що стали доленосними, — це пенсійна реформа, бюджет, закон про вибори», — зазначив спікер. Як повідомляє кореспондент УКРІНФОРМУ, Голова ВР звернув увагу: якщо рішення ухвалювалися нардепами швидко, то це означало, що за цим стояла величезна копійка робота щодо узгодження інтересів. «А якщо рішення проходять довго, то це означає, що не було порозуміння або не працювали над тим, щоб знайти прийнятне рішення», — додав він. Литвин наголосив, що 2011 рік став для нього суцільною боротьбою. «Цей рік — це суцільна боротьба, суцільне намагання утримати ситуацію у Верховній Раді. Зберегти хоча б на мінімально прийнятному рівні обличчя українського парламенту, а відповідно — і своє обличчя», — додав спікер.

НАЙБІЛЬШ ЗНАЧУЩОЮ ПОДІЄЮ 2011 РОКУ ЕКСПЕРТИ ВВАЖАЮТЬ СУДОВИЙ ПРОЦЕС НАД ТИМОШЕНКО

Найбільш значущою подією 2011 року експерти вважають судовий процес над экс-прем'єр-міністром Юлією Тимошенко. Такі дані експертного опитування «Підсумки року» оприлюднила в середу на прес-конференції в УКРІНФОРМІ директор Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» Ірина Бекешкіна. «Найбільш значущою подією 2011 року, на думку 61 опитаного експерта, став судовий процес над Юлією Тимошенко, якому вони дали негативну оцінку», — зазначила Бекешкіна. За її словами, в п'ятірку важливих подій року також увійшли наростання протестних рухів — акцій студентів, чорнобильців, афганців, а також ухвалення нового закону про вибори народних депутатів і завершення переговорів з ЄС щодо угод про Асоціацію та ЗВТ. Головною поразкою України в 2011 році, на думку експертів, стало не підписання Угоди про асоціацію з ЄС та втрата іміджу демократичної держави в очах міжнародної спільноти. Більшість експертів не змогли назвати жодного вагомого щорічного успіху України. Головною тенденцією в політичному житті України в 2012 році експерти назвали боротьбу напередодні парламентських виборів. На їхню думку, зростатимуть протестні настрої населення, загостряться конфлікти усередині владної команди.

НОВИЙ РІК УКРАЇНА ЗУСТРІЧАТИМЕ ТАКИ БЕЗ СНІГУ

Значних опадів упродовж новорічно-різдвяних свят українцям очікувати не варто. Такий прогноз озвучив директор Українського гідрометеорологічного центру України Микола Кульбіда на прес-конференції у Києві, передає кореспондент УКРІНФОРМУ. «Впродовж свят значних опадів в Україні, як і по всій території Європи, все ж таки не буде. Наприклад, у Європі сніг лежатиме лише в Альпах, на півночі Норвегії та Швеції», — зазначив Кульбіда. Зокрема, за його словами, в Україні 1 січня на невеликий сніг можуть сподіватися лише жителі північних та західних областей, а 3 січня — і мешканці південного сходу. Але сніг буде мокрим, тож покрив буде нестійким. Водночас порадити білосніжному покриву можна буде в Карпатах, де його товщина становить близько 30 см, а подекуди навіть сягає 1 м. «Лише в Карпатах наші громадяни зможуть провести новорічні свята за відповідних сприятливих погодних умов», — підкреслив директор Укргідрометцентру. Щодо температурного режиму, то, за прогнозами синоптиків, уночі в Україні буде від -1°C до -6°C, а вдень температура не опускатиметься нижче 0°C. «Новорічна ніч найхолоднішою видасться на заході — до 10° морозу, а найтеплішою на сході та в Криму — не нижче нуля», — сказав М. Кульбіда. При цьому він застеріг, що впродовж свят можлива незначна ожеледиця на дорогах, яка перешкоджатиме руху транспортних засобів. А через налипання мокрого снігу, який прогнозується 3 січня на південному сході, можливі обриви ліній електропередач і навіть часткове локальне відключення від електропостачання в окремих населених пунктах. «Тож у період новорічних та різдвяних свят в Україні не очікуються природні явища, які могли б спричинити ситуації надзвичайного характеру», — підсумував директор Укргідрометцентру.

Наступний номер «Кримської світлиці» вийде 13 січня 2012 року.

2011 РІК УВІЙДЕ В ПІДРУЧНИКИ ЯК ПОВОРОТНА ВІХА В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ?

Прем'єр-міністр України Микола Азаров переконаний, що 2011 рік запам'ятається проведенням глибоких реформ і в підручниках буде відзначений «як поворотна віха в історії України». Про це він заявив у середу, відкриваючи засідання уряду.

«2011 рік запам'ятається нам проведенням глибоких і складних реформ. Пройдуть роки, і в підручниках саме цей рік буде відзначений, як поворотна віха в історії України», — наголосив глава уряду, повідомляють кореспонденти УКРІНФОРМУ. Він підкреслив, що поточного року вдається подолати «інерцію надзвичайно глибокого економічного спаду» та вперше почали реалізовуватись такі проекти, як запровадження енергоощадних технологій, підтримка вітчизняного виробника, імпортозаміщення. Виводиться на новий рівень контроль за якістю товарів та послуг, будуються сучасні овочесховища та елеватори, оптові ринки. «Загалом ми

почали формувати державну політику на запит громадянського суспільства, радяться із людьми, виходять з їхніх інтересів», — наголосив М. Азаров. Крім того, Прем'єр-міністр підкреслив, що ключовим завданням уряду у 2011 році було поліпшення матеріального стану найбільш вразливих верств населення. Він нагадав, що на початку 2010 року близько 6 мільйонів пенсіонерів отримували пенсію від 500 до 700 гривень, до березня 2010-го в країні були заморожені виплати з зарплат, пенсій. «Зараз середня пенсія становить близько 1200 гривень, зарплати бюджетникам поточного року ми збільшували шість разів поспіль, і середня зарплата сьогодні досягла 2600 гривень. Багато хто скаже, що це мало. Так, з цим можна погодитись. Але це значно більше, ніж минулого року. Це — вихід, на відміну від тогочасного глухого кута, в який поставили наше суспільство два роки тому», — наголосив глава уряду.

ТИМ ЧАСОМ...

СОЦІАЛЬНІ ПІДСУМКИ 2011 РОКУ: ПРІРВА МІЖ БАГАТИМИ І БІДНИМИ ТА ЛІКВІДАЦІЯ СОЦІАЛЬНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

В українській історії 2011 рік відзначиться масштабним наступом на соціальні права українців та фактичною відмовою держави від своїх соціальних зобов'язань. Про це йдеться у заяві Національного форуму профспілок України, підписаній його головою Мирославом Якібчуком. «Профспілки визначили чотири знакові тенденції, які окреслюють соціальну сферу українців за 2011 рік. Цими тенденціями є: збільшення прірви між багатими та бідними, підвищення цін на газ, електроенергію і житлово-комунальні тарифи, сумнівна Пенсійна реформа, а також масштабний законодавчо підкріплений наступ на соціальні пільги українських громадян, — заявляють у профспілках». «За рік, що минає, в Україні посилюється соціальне розшарування, а також значно

збільшилось число громадян, яких, за міжнародними нормами соціальної оцінки, можна вважати бідними. За даними НФПУ, у 2011 році відносно бідними є приблизно 55 % населення. Ще 40 % населення відчувають страх, що ось-ось опиняться у категорії бідняків. Водночас більше 2/3 національного багатства зосереджено у руках сотні сімей», — заявляє голова НФПУ, коментуючи соціальні підсумки 2011 року. Крім того, значно зросли витрати на першочергові потреби українців, наголошують у профспілках. Так, за рік, що минув, щомісячні житлово-комунальні витрати середньостатистичної української сім'ї, тобто сім'ї з трьох осіб, яка мешкає у стандартній двокімнатній квартирі, збільшилися у середньому на 170-200 грн., а витрати такої самої сім'ї, що

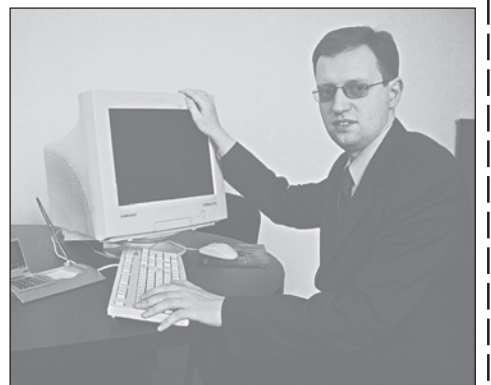
живе у приватному будинку, — на 110-260 грн. «Ключовою соціальною так званою «реформою» 2011 року стало те, що всі соціальні виплати і пільги у 2011 році фактично втратили свій законний, автоматичний характер і набули цілковитої залежності від суб'єктивної точки зору та особистих інтересів кількох десятків осіб у вищих ешелонах влади. Тепер, уже відповідно до Закону про бюджет на 2012 рік соціальні пільги надаватимуться не згідно з законами та Конституцією, а залежатимуть від Кабміну, який сам вирішуватиме, скільки і коли обмежити, виплатити або не виплатити пенсію, надбавку до пенсії, соціальну допомогу, субсидію. Це вирішуватиметься нібито в залежності від наповнення бюджету. Такий підхід є фундаментальним порушенням не лише базових конституційних норм, а і самих принципів цивілізованого державного управління. 2011 рік став роком рейдерського наступу влади на соціальні права населення та соціальну сферу», — заявляє М. Якібчук.

УВАГА: КОНКУРС!

ХТО «СВІТЛИЦЮ» НЕ ЧИТАЄ, ТОЙ КОМП'ЮТЕРА НЕ МАЄ!

З радістю повідомляємо читачам, що традиційне конкурсне гасло «Кримської світлиці», зрозуміло, і сам унікальний (а де ще такий є?) мовно-літературно-історично-пісенно-комп'ютерний конкурс повертаються на сторінки нашої газети! Це стало можливим завдяки благодійній допомозі, яку надали організаторам підприємств Віталій Осадчий із Севастополя, голова товариства «Україна-Світ» Василь Стефанюк (Сімферополь) і ГО «Фронт змін» у Криму. Завдяки їм, читачі «КС» мають можливість виграти у нашому інтелектуальному змаганні ось цей новенький ноутбук (на фото ліворуч). Слідкуйте за газетою: у першому новорічному номері будуть опубліковані перші конкурсні завдання. А поки що, для розминки, пропонуємо читачам впізнати, хто увічнений на фото праворуч і яке відношення має до нашого фірмового «світличного» турніру?

ДОПОМАГАТИ — ПРОСТО!

25 грудня у Семінарському сквері Сімферополя відбувалося веселе дійство. Молоді люди у яскравому зеленому новорічному вбранні бавилися з дітьми, допомагали перехожим, роздавали солодощі. Спочатку було багато запитань про партійну належність учасників дійства,

адже хто зараз повірить, що можна безкоштовно дарувати радість незнайомцям? На подібні запитання молоді з посмішкою відповідала: «Просто ми хочемо, щоб всі зрозуміли — допомагати легко!»

Нам вдалося взяти коментар в однієї з учасниць заходу Наталії Єрмилової. «Прокинувшись зранку, зробити собі каву, піти з друзями на пиво — не важко. Не важко часом робити багато подібних буденних справ, але яка з цього користь? Не лише людям, а й тобі самому? Ми вирішили просто зробити те, що робити не важко — замість традиційних витрат на пиво та каву придбали цукерок та пішли в парк гратися з дітьми. Це було не важко, навіпаки, дуже весело й цікаво. І користь від цього була перш за все нам — бо почувашся після

того дуже класно, адже відчуваєш, що зробив щось хороше! Ми все це зробили для себе, але сенс цієї дії такий — добрі справи робити легко і приємно! Наш девіз — допомагати легко!»

Хто ж надихнув хлопців та дівчат творити добро на сімферопольських вулицях, нам дізнатися так і не вдалося. Втім, вони запевнили: на цьому дива не закінчаться. Так що тепер, проходячи вулицями, виглядайте людей у зеленому — може, станете свідками дива?

Олександр НОСАНЕНКО

ТИМ ЧАСОМ...

ОСТЕРІГАЙТЕСЬ ФАЛЬШИВИХ ДІДІВ МОРОЗІВ!

В Одеській міліції закликають жителів області бути пильними з особами, які надають послуги в період Новорічних свят. Як передає кореспондент УНІАН, про це заявив на прес-конференції заступник начальника Управління МВС України в Одеській області Дмитро Фучеджі. Він повідомив, що злочинці можуть проникнути в квартири навіть під виглядом Дідів Морозів.

«Фіксуються випадки крадіжок, коли під виглядом Дідів Морозів у оселі святково налаштованих і безтурботних громадян проникають злочинці», — сказав Д. Фучеджі.

«Якщо вже запросили новорічних героїв, дізнайтеся, від якої фірми вони, і коли виїхали», — порадив міліціонер Д. Фучеджі окремо підкреслив, що літнім людям «у ці дні також не варто довіряти невідомим особам, які пропонують різну допомогу», оскільки це можуть бути злодії або шахраї...

ІРОНІЯ ДОЛІ, АБО З ЛЕГКОЮ ПАРОЮ ПО-СЕВАСТОПОЛЬСЬКИ

Перед опалювальним сезоном градоначальник Севастополя через місцеві ЗМІ зробив заяву: довгоочікуваної гарячої води не буде. Її не подаватимуть до оселі городян більше ніколи, бо, мовляв, це — надто дороге задоволення на тлі економічної кризи й чималих боргів за енергоспоживання. При цьому він поспішив на підлеглого чиновника, якому нібито достеменно відомо, що 75 % городян давно вже придбали водонагрівачі. Решта — 25 % до поля зору місцевої влади не потрапили зовсім. Саме ця частина мешканців міста, а їх значно більше, ніж 25% (бо ніхто ніяких досліджень не проводив і не оприлюднював), обурилася. Одні з гнівом запитували: «А хіба 25% городян — не люди?» Інші натякали на свої голоси під час виборів до місцевих органів самоврядування. Треті цікавилися, чи не можна було зробити цю заяву влітку, принаймні був би час на придбання й встановлення водонагрівачів.

Настав опалювальний сезон і севастопольці відчули, що керівництво міста слів на вітер не кидас: гаряча вода так і не надійшла до їхніх осель. Пізніше градоначальник пом'якшив своє рішення: нагрівачі будуть подавати двічі на тиждень — у п'ятницю та суботу. Але, на жаль, і ця обіцянка виконується не скрізь і не повною мірою: у деяких районах міста гаряча вода надходить до осель лише раз на тиждень.

За таких обставин городяни, звичайно ж, хочуть відвідати б громадські лазні та, на жаль, у Севастополі залишилася лише одна з них і та нещодавно опинилася на межі закриття. Помітяться в душі там можна за 15 гривень, а відвідати парну — за 45.

Крім цього, 1000 осіб, інвалідів війни чи учасників бойових дій, протягом календарного року мають право безкоштовно відвідати лазню за талонами, які надають районні соціальні служби. Якщо 1000 талонів розділити на 12 місяців, виходить, що ця лазня за один місяць безкоштовно обслуговує 83 малозабезпечених громадян. Не густо, з огляду на те, що населення Севастополя —

379,5 тисяч, з них — 700 ветеранів війни. Дякувати Богові й місцевим депутатам, ці талони ще ніхто не відміняв, проте цього місяця виникла загроза ліквідації самої лазні. Орендатора попередили, що договір на оренду приміщення пролонгований не буде. Пізніше стало відомо, що просторе приміщення громадської лазні вподобала одна з приватних клінік.

Тоді пересічний людина, що звик відвідувати цю оазу здоров'я, й справді перехвилювався. На адресу відповідних служб обох гілок влади полетіли десятки скарг. Одну таку мені довелося бачити на власні очі. Пенсіонери з Інкермана, Мікензевих гір, Північної сторони, Верхнесадового та інших населених пунктів приміської зони вимагали не відбирати у них останню громадську лазню, де можна за помірну плату відновлювати своє здоров'я. Адже вона залишилася одна, а ще недавно у кожному районі міста була своя.

Долго лазні, розташовані на вулиці Героїв Севастополя, вирішувала комісія з 10 чоловік. Спочатку голоси розділилися навпіл, але на повторному засіданні перший заступник голови міської держадміністрації Сергій Савенков віддав свій голос за збереження громадської лазні, й договір оренди приміщення, в якому вона розташована, було пролонговано ще на два роки. Що буде після закінчення цього терміну, прогнозувати не береться ніхто.

На думку давньогрецького історика Геродота (484-425 роки до н. е.), лазні у всіх народів з'явилися майже одночасно. Наприклад, у стародавньому Єгипті всі хвороби лікували за допомогою води. Традиції давньоєгипетських лазень пізніше стали основою для побудови римських терм. Олександр Македонський дізнався про них під час походів на Єгипет. Повернувшись на батьківщину, він наказав будувати подібні.

Турецькі лазні поєднали у собі античні терми з традиціями Середньої Азії, Китаю та Індії. Літописи донесли до нас відомості про стародавні японську та тибетську лазні. Про неабияку їхню користь

для людського організму писав свого часу Авіценна.

До речі, у Римі наприкінці IV ст. до н. е. було близько 1000 громадських лазень. А знатні римляни, що шукали популярності, ремонтували за свої кошти старі будівлі лазень та дарували їх на вічне безкоштовне користування бідним городянам.

Невідомо, якими намірами керувався перший заступник голови Севастопольської міської держадміністрації Сергій Савенков, віддаючи свій вирішальний голос за збереження у місті єдиної громадської лазні, але якщо він розраховував на повагу городян, то він її матиме: цього тижня його прізвище не сходило з вуст вдячних севастопольців.

Думається, що голова Севастопольської організації Червоного Хреста України Олександр Коваленко не шукав слави, коли збирав минулого тижня по місту безпритульних, аби дати їм можливість помитися, переодягтися, поїсти й хоч на короткий час відчутти себе повноцінними громадянами.

Він вважає, що тема безпритульності — надто болюча, але оминати її не варто, бо це явище створює соціальну напруженість у суспільстві та призводить до збільшення числа хворих на різні небезпечні хвороби.

— Олександр Володимировичу, цієї зими навіть у тих, хто має притулок, з гарячою водою — проблема, а Ви взяли мити безпритульних. Це перша акція?

— Червоний Хрест України покликаний допомагати знедоленим, але безпритульними ми до цього часу не займалися. Якщо я проходив повз сміттєвий бак у дворі будинку, де живу, й побачив, як вони шукають там залишки їжі. Рука сама потяглася до гаманця, я дав їм грошей і попросив відійти від сміття, бо несила на це дивитися. Їх було троє: неголені, неймовірно брудні, з нелюдським поглядом очей. Я запитав, коли вони останній раз милися та чи пристають на пропозицію пригладати, як це робиться. Без

Олександр Коваленко

зайвих слів чоловіки погодилися, вказавши місце, де їх можна знайти, бо, як виявилось, милися вони останній раз влітку. Я запитав, скільки чоловік вони ще зможуть привести з собою й отримав відповідь, що придуть десятеро.

Далі я почав розмірковувати, як долучити до цієї акції спонсорів, бо помитися у міській лазні коштує близько 20 гривень на чоловіка, ще 30 гривень треба віддати за рушник, купити 10 комплектів спідньої білизни, шкарпетки тощо.

За цими роздумами мене застали журналісти НТС (Незалежне телебачення Севастополя), які збирався відзначити 15 років з моменту заснування телевізійного каналу, й прагнули до цієї дати взяти участь у якомусь проекті місцевої організації Червоного Хреста України. Я запропонував три на вибір. Їм сподобалася акція з миттям безпритульних, й вони стали її спонсорами: заплатили за послуги лазні, купили прибори для гоління, шкарпетки й спідню білизну. Ми надали футболки й перев'язувальні матеріали, на випадок обробки ран.

У признаний час мені вдалося зібрати 10 безпритульних, і акція з їх миттям та перевдяганням пройшла успішно. Ми ще кожному вручили по пакунку з продуктами, а наші патронажні сестри обробили й перев'язали тих, у кого були рани. Чисті й переодягнені, вони стали звичайнісінькими людьми, в яких не можна було впізнати вчорашніх безпритульних.

Охочих позувати перед камерами серед них було мало, але дехто все-таки погодився розповісти журналістам сумну історію свого життя.

Один невдало одружився й з часом втратив житло, інший почав пиячити й також скотився до цієї межі. Таких історій серед пересічних людей — безліч, але не всі, опинившись у складній ситуації, стають безпритульними. Серед них виявився один фаховий будівельник, який деякий час працював за кордоном, але потім, через конфлікт у родині, записав і опинився на вулиці. Був ще 28-річний хлопець, який приїхав до Севастополя з Росії, у нього також невесела доля. Проте всіх цих людей ще можна повернути до суспільного життя, й ми повинні це зробити. Вони ходять поміж нас на відстані простягнутої руки. Або ми подамо їм руку допомоги, або вони створять проблему у суспільстві соціальної напруженості, рознесуть хворобу тощо.

— Але ж такі поодинокі акції проблему не вирішать?

— Звичайно, але привертатимуть до неї увагу й прищеплюватимуть суспільству співчуття до знедолених.

— Я знаю, ви намагалися долучити до роботи у Червоному Хресті волонтерів з молоді. Вдалося?

— З волонтерами — складно й тут, думається, недопрацює школа: виховувати милосердя треба з дитинства. Співпрацюю з деякими колежами ми задоволені, але інколи на зустрічах зі студентами виявляється, що вони навіть нічого не знають про наявність у місті нашої організації.

Що ж до боротьби з безпритульністю, то міська організація Червоного Хреста України готова брати участь у будь-яких соціальних програмах, які проводитиме держава, й керівництво Севастополя зокрема. Вирішення цієї проблеми потребує комплексного підходу. Я був присутній на засіданні комісії з питань безпритульності. Для нашого міста це — чимала проблема й керівництво намагається її вирішити. На сьогоднішній день розглядається варіант пристосування під притулок одного з приміщень в Інкермані, але справа рухається надто повільно. Зараз, у зимовий період, люди будуть гинуть від переохолодження. Ми маємо допомогти їм вижити й повернутися до суспільного життя. Така турбота про знедолених потрібна не лише їм, але й нам. Бо, проявляючи милосердя, ми змінюватимемо на краще суспільство й світ у цілому.

Записала Лідія СТЕПКО

ОСЬ ХТО Й БЕЗ ЛАЗНІ НЕ ПРОПАДЕ!

Заплив у крижаній воді через Севастопольську бухту, присвячений Святому Миколаю Чудотворцю, здійснили плавець-марафонець, номінант Книги рекордів України Олег Софяник, голова Севастопольської федерації зимового плавання Валерій Веселов і голова клубу моржів «Буревісник» Віктор Піскунов.

Як повідомив УНІАН керівник Інтернет-проекту «Меридіан-Севастополь» Роман Черненко (раніше разом із Софяником брав участь у низці рекордних запливів), спортсмени стартували о 10.44 від причалу бухти Голландія (Північна сторона Севастополя) і об 11.01 фінішували біля причалу бухти Троїцька, пропливши за 17 хвилин близько 600 метрів. Температура води становила 8 градусів, повітря — 10 градусів. Піскунов плив у ластах і тягнув за собою на буксирі надувний човен, в якому були речі та одяг плавців.

«Заплив присвячено Миколи Чудотворцю. На Північній стороні, якраз неподалік бухти, розташований Свято-Микоцький храм, у ньому сьогодні престольне свято. І дуже символічно, що фінішували ми в Троїцькій бухті. Свята Трійця тут присутня явно», — розповів Олег Софяник журналістам після виходу на берег.

За інформацією Романа Черненка, в подальших планах марафонців — естафетний заплив через Керченську протоку, що має відбутися наприкінці грудня. Для тренування вони збираються перетнути Південну бухту Севастополя (близько 400 метрів), від Павлівського мису до Графської пристані.

РОЗСТРІЛЯНИЙ САД

ДО 120-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВИДАТНОГО УКРАЇНСЬКОГО ВЧЕНОГО-САДІВНИКА ТА ОРГАНІЗАТОРА ВІТЧИЗНЯНОЇ НАУКИ, ПРОФЕСОРА ВОЛОДИМИРА СИМИРЕНКА

(Продовження.
Поч. у № 47-49)

Професору Володимирі Сими-ренку за кілька років вдалося відродити славу і науково-виробничу базу батьківського Помологічного розсадника. Крім дослідної станції, учений створив на Платоновім хуторі ще і Центральний помологічний розсадник. Він діяв також під його безпосереднім керівництвом. Неймовірних зусиль науковий колектив станції доклав до відродження та збереження зібраної ще батьком Помологічної колекції. Науковці станції продовжили розпочате Левком Симиренком виробничо-біологічне вивчення сортів плодів, горіхоплідних та ягідних культур. Результати цих досліджень систематично друкувалися в наукових працях Мліївської станції садівництва. Сам професор Володимир Симиренко вже в 1930 році випустив помологічну монографію «Плодові асортименти України». Видрукувати більш повну помологічну працю вчений не встиг, завадив арешт. Машинописний рукопис зазначеної праці від знищення енкаведистами врятували дружина та донька ученого. Шістнадцятирічна дівчина у 1944 році пронесла у своєму клунку через всю Європу і перевезла об'ємний рукопис аж до Канади. Двохтомну працю батька пані Тетяна Симиренко, громадянка Канади, після здобуття Україною незалежності привезла в Україну і впродовж 1995-1996 рр. видала власним коштом. Сьогодні ця праця є величезним помологічним надбанням України.

Колектив науковців, керований В. Л. Симиренком, фактично відродив з руїни промислове розсадництво, яке колись було однією з головних галузей симиренківського господарства. У колишньому Радянському Союзі упродовж 20-30 років не було жодної наукової установи, яка б на європейському рівні займалась промисловим розсадництвом. Фактично Помологічний розсадник Левка Симиренка та Мліївська станція садівництва розробили і впровадили у розсадницьку практику країни головні елементи сучасної технології вирощування саджанців від посіву насіння, підбору підщеп, методів щеплення, формування крони та догляду за саджанцями.

Провідне місце симиренківська наукова школа відводила карликовим підщепам як головному елементу інтенсифікації садівництва, сорто-підщепним комбінаціям, зимовому щепленню та формуванню крони саджанців.

Професор Володимир Симиренко з урахуванням багатолітнього досвіду Помологічного розсадника та з використанням новітніх розробок дослідної станції наприкінці 20-х років підготував і видрукував монографію з промислового розсад-

ництва. Через її вилучення з бібліотек та знищення після 1933 року про неї сьогодні не знають навіть фахівці. Ознайомлення з примірником праці, подарованим донькою ученого, засвідчує, що вона лишається актуальною і для сучасного розсадництва. Економічні збитки вітчизняного садівництва від приховування цієї визначної праці українського вченого не підлягають підрахункам. Вони — колосальні.

Наявність на Мліївській станції світової колекції плодівих культур, започаткованої ще Левком Симиренком, глибоке та всебічне вивчення виробничо-біологічних властивостей найкращих сортів дозволяло установі активно впливати на сортову політику у промислових насадженнях та оновлювати сортимент існуючих садів.

Симиренківська наукова установа, спираючись на досвід Помологічного розсадника та використовуючи його науковий доробок, першою на теренах Радянського Союзу порушила питання щодо зонального вивчення сортів плодівих культур. З ініціативи професора Володимира Симиренка, якого підтримали науковці не лише Мліївської станції, але й усієї України, в нашій країні запроваджується інститут Помологічної книги, тобто державного сортівивчення або сортівипробування. Як показало життя, цей крок був революційним не лише для українського садівництва, але й садівництва всього Союзу. Він дозволив розпочати широкомасштабне оновлення сортименту як промислових насаджень, так й індивідуальних садів. Мліївська дослідна станція завдяки Помологічній книзі провела інвентаризацію сортового генофонду промислових садів. Було визначено найбільш адаптовані до природно-кліматичних районів та помологічно достовірні сорти. Лише з добре апробованих та здорових дерев помологічно достовірних сортів дозволялось брати живці і використовувати їх для вирощування садивного матеріалу. Це дозволило створювати високопродуктивні, здорові й довголітні промислові насадження.

Досвід мліївських науковців та українських садівників узяв на озброєння навіть вавилонський інститут рослинництва в Ленінграді при створенні зональної дослідної мережі та запровадженні в країні Інституту сортівипробування всіх сільськогосподарських культур.

Добре вивчена світова колекція плодівих культур дозволила нау-

ковцям Мліївської дослідної станції з ініціативи професора Володимира Симиренка, Левка Ро, Макса Грюнера та Матвія Щербини розпочати селекційну роботу. Володимир Левкович пам'ятав батьківську настанову про те, що не лише інтродукція, сортівивчення, але й селекція є базисом сортооновлення промислових насаджень та індивідуальних садів. Цей новий для дослідної станції напрям став провідним у подальшій роботі станції. Саме завдяки селекційній роботі Мліївська наукова школа у наступ-

кількох десятиліть черпали і черпають все нові й нові помологічні перлини.

Не втратили своєї актуальності для сучасних садівників безцінні наукові праці Мліївської садстанції, опубліковані наприкінці 20-х — на початку 30-х років фундаментальні праці завідувача відділу плодівництва станції у 1924-1929 рр. професора Л. Ро з питань біології та селекції плодівих культур увійшли до золотой скарбниці вітчизняного садівництва.

Селекційна робота на Мліївській станції за часів директорства професора Володимира Симиренка була поставлена на рівні європейських та світових досягнень. На противагу мічуринській школі у Козлові вона базувалась не на інтуїції селекціонера чи то на знахарстві, а на генетичній основі. Наукові лабораторії Мліївської станції, особливо з селекції та фізіології, агрохімії, захисту рослин та технічної переробки, були оснащені найновішим європейським обладнанням. Воно сповна використовувалося у наукових дослідженнях. Саме через це наукові праці Мліївської станції високо цінувались як у Союзі, так і за кордоном. Усі вони анутовалися англійською мовою. До бібліотеки станції за традицією, заведеною ще Левком Платоновичем, надходило більшість зарубіжних монографій та часописів. Проте селекційні здобутки, зональне сортівивчення плодівих культур, опрацювання нових сучасних засад помології як науки, реформування розсадництва були не єдиним результатом багатющої діяльності унікальної симиренківської наукової школи.

Мліївська дослідна станція садівництва в країні стала піонером не лише зонального породного, а й сортового районування плодівих культур в Україні.

На підставі ретельної агрометеорологічної оцінки території України та глибокого вивчення біологічних особливостей плодівих культур та основних найбільш цінних сортів мліївські науковці провели зональне районування території України та визначили найбільш адаптовані, найпродуктивніші сорти плодівих культур. Авторами цієї революційної, навіть для сучасної науки, екологічної концепції розвитку вітчизняного промислового плодівництва були професори Володимир Симиренко та агрометеоролог В. П. Попов. Останній, після розгрому симиренківської наукової установи, працював тривалий час у Київському університеті ім. Тараса Шевченка. Вироблене мліївськими вченими зональне породне та сортове районування плодівих культур було розглянуто і схвалено Першою Всеукраїнською нарадою з питань плодівництва. До речі, за часів керівництва станцією професором Володимиром Симиренком, на ній було проведено цілу низку як всеукраїнських, так і всесоюзних науково-методичних та науково-практичних конференцій.

Екологічну концепцію розвитку вітчизняного садівництва Володимир Симиренко встиг опублікувати, ще перебуваючи на посаді директора дослідної станції. У видавництві «Радянський селянин» у 1930 році в Харкові вийшла його фундаментальна праця «Плодові асортименти України». На жаль, її через три роки вилучать із книгозбірень і знищать. Тому для кількох поко-

лінь вітчизняних науковців вона була і лишається невідомою. Мало знають про цю визначну симиренківську працю і сучасні садівники. Тому є необхідність хоч побіжно зупинитись на її головних засадах.

Уже наприкінці 20-х років українські вчені чітко визначили, в яких зонах України мало розвиватися високотворче промислове плодівництво. Для нашої зони науковці запропонували і найперспективніші сорти плодівих культур. Безумовно, час та сучасний ринок внесли істотні корективи до цього переліку. Але методологічні засади зонального районування території, проведені в Україні в 20-ті роки минулого століття під керівництвом професора Володимира Симиренка, не втратили значення і для сьогодення. Досить цінними є агрометеорологічні обґрунтування межі поширення промислової культури яблуні, груші, черешні, абрикоса, персика. Вони практично й донині лишаються без змін. Мліївські науковці в 20-ті роки настільки глибоко вивчили агрометеорологічні показники в різних природно-кліматичних зонах нашої країни, що визначили навіть оптимальні і граничні межі поширення окремих промислових сортів, наприклад, черешні Франц-Йосиф та груші Кюре. Спираючись не на інтуїтивні передбачення, а використовуючи величезний масив агрометеорологічних даних та всебічне вивчення біологічних особливостей сортів, симиренківська наукова школа визначила значення окремих плодівих порід і сортів для України.

У своїй репресованій праці «Плодові асортименти України», вилученій після 1933 року з усіх бібліотек, Володимир Симиренко прощаче зазначив: «Природні й економічні властивості України висувають на перше місце промислову культуру яблуні зимових десертних сортів, а в північній частині — місцевих українських сортів. Тому культура яблуні повинна, в першу чергу, бути основою всього промислового плодівництва». Учений не без підстав вважав: «Сорти груш пізніх, осінніх та зимових термінів дозрівання можна культивувати лише в межах небагатих природно-історичних районів України, а саме: у Наддністрянщині, почасти Вінницькому, Маріупольському району, а також на Кіровоградщині, Херсонщині та Мелітопольщині». Крім Володимира Левковича свідом оминув, оскільки це була територія Російської Федерації. До того ж, унікальність природно-кліматичних умов півострова для вирощування десертних сортів груш була переконаливо доведена ще Л. П. Симиренком.

Промислову культуру сливи, особливо сортів, придатних для виготовлення унікального чорносливу, на думку професора Володимира Симиренка, необхідно зосередити у Вінницькому, Полтавському і Харківському регіонах. У південних районах, особливо поблизу залізниць, на думку вченого, необхідно зосередити вирощування десертних сортів сливи. Бурхливий розвиток промислової культури персика мліївські науковці передбачали, крім Криму, ще й у південних областях України.

Посилаючись на багатолітній досвід мелітопольського лікаря й садівника Андрія Кервацького та враховуючи рекомендації свого батька, Володимир Симиренко як перспективний район для промислових культур черешні та абрикоса, визначив Мелітопольщину і Херсонщину.

Симиренківська наукова школа зробила найвагомий науковий та практичний внесок у формування в країні потужних центрів промислового плодівництва. Уже у 20-30-х роках минулого століття, крім Криму, вони сформувалися на Київщині, Поділлі, Придністров'ї, на Мелітопольщині та Північному Причорномор'ї, у Придніпров'ї, на Харківщині та Полтавщині.

(Продовження в наступному номері)

Володимир Симиренко з двоюрідним братом Олексієм на Платоновому хуторі (О. О. Симиренко нар. у 1899 р., арештований НКВС 24 листопада 1937 р., страчений у 1938 р.)

них десятиліттях зробила величезний прорив у сортооновленні промислових садів та ягідників не лише в Поліссі, але й в інших районах України.

Нагадаємо, що соратникам Володимира Симиренка професорам Л. Ро, Ю. Цехмістренку та М. Никоненку, незважаючи на його фізичне знищення та вчинений у 30-40-х роках минулого століття погром симиренківської наукової школи, ще за життя кремлівського тирана за унікальний сорт яблуні «Слава Переможцям» була присуджена Сталінська (Державна) премія. Пізніше такої честі та високої оцінки не удостоювався жоден новий сорт плодівих культур і жоден вітчизняний селекціонер.

Багатющий гібридний фонд плодівих і ягідних культур, створений на Мліївській станції під керівництвом професора Володимира Симиренка, ще й сьогодні для сучасних селекціонерів є невичерпною криницею, з якої вони упродовж

Науково-адміністративний корпус Інституту помології ім. Л. П. Симиренка Національної академії аграрних наук України, збудований професором В. Л. Симиренком наприкінці 20-х років минулого століття

УПАЛА ЗІРКА З НЕБА — ЗГАСЛА МОВА...

Свій Новий рік караїми зустріли ще восени і з зимою мають інші асоціації, швидше, ділові, ніж святкові. Ось і збиралася Кримська федерація караїмів, аби обговорити свої справи та спланувати подальшу діяльність, тим більше, що тут змінилося керівництво. З теплом згадуючи свого першого лідера Олімпіаду Василю Горюнову (асоціацію було створено в 2003 році), люди з очікуванням і надією дивилися на Тетяну Ільківну Шайтанову, яку обрали своїм новим очільником.

А вона поки що має намір діяти, як і її попередниця. Це означає, зокрема, дружити і співпрацювати з представниками інших національно-культурних товариств, обмінюючись досвідом. І насправді, можливо, хтось знає і підкаже, як це розгорнути роботу з відродження своєї культури і традицій й досягнути хоча б скромних успіхів, маючи на все про все 8 тисяч гривень державних коштів на рік? Щоправда, ця тема не була на першому плані, йшлося не про «звужене» фінансування, а про яскраві сторінки із життя національних громад, які лишилися у минулому. Болгари сумували за недавньою славою свого ансамблю «Здравець» та газетою, яка зникла приблизно рік тому. Біля витоків цього фольклорного колективу стояла доцент Кримського інженерно-педагогічного університету Людмила Володимирівна Урсунова, тема дисертації якої називалася «Відродження традицій народів Криму в сучасних умовах».

Представниця болгарського товариства Варвара Челіщева не приховувала свого розчарування:

— Ми провели чотири міжнародні фестивалі «Болгарські зустрічі». В Росії болгарі реабілітовані, а в Україні — ні. В самій же Болгарії нас добре зустрічають, але переїхати туди немає можливості, все треба робити своїм коштом. Не бачимо уваги і з боку місцевої влади, а по телебаченню транслюють передачі про наше життя кількарічної давнини.

Промова кримчакки Белли Бакші звучала дещо оптимістичніше. Їхнє товариство існує вже 20 років. В Євпаторії діє ансамбль з промовистою назвою «Рушан» («Радість»). У Сімферополі за адресою: вул. Крилова,

54 є музей, де особливо багато представлено різновидів кримчакського посуду. Не можна оминути увагою і музей знаного кримчакка — поета Іллі Сельвінського. А ось своєю мовою кримчакки не зберегли.

— У роки війни наш народ на 80 % було знищено. Носіїв мови лишилося так мало, що нема кому ні викладати її, ні вивчати — молодь не бачить у цьому потреби.

Так і згасла одна маленька зірочка на небі, і ніхто й не помітив.

А як же справи у караїмів? Вони вперто намагаються зберегти таке своє. А в недільній школі навчаються практично всі, бо мови майже не знають. Мають лише дві кімнати в старій 95-річній школі, яку свого часу було побудовано на кошти їхнього народу, що слугують їм і за офісне приміщення, і за музей, і за церкву, і за місце проведення різноманітних заходів, де завжди й усім раді. Ось цього дня, наприклад, влаштували «солодкий стіл», на якому переважали національні солодощі, виготовлені руками не лише жінок, але й чоловіків-караїмів.

На цю своєрідну презентацію караїмської культури було запрошено представників багатьох національних товариств, хоча з'явилися лише болгар, венгри, білоруси та кримчакки, з якими склались найміцніші стосунки.

Представник караїмського товариства Ігор Шайтанов розповів:

— Караїми — це один з найстародавніших народів Криму. Джурф-кале, Мангуп, Солхат — там жили наші пращури разом з іншими народами. Ми завжди високо цінували дружбу, вірність. Мали свій національний одяг, свою мову, а народна мудрість втілювалася у відомі тепер усім вислови. Караїми, приміром, кажуть: «Хтось не знайде собі води напиться, а хтось — містка, щоб перейти через воду», «Дерево прикрашає листя, а людину — одяг». Багато хто зберігає сьогодні вдома предмети побуту, те, чому місце — в музеї. Мріємо мати повноцінний національний музей хоча б із однієї кімнати.

По-справжньому вразив виступ Раїси Пчельнікової, майстрині вишивальниці. Можливо, тому, що вона досконало володіла

своєю темою. Як вона повідомила, перші зразки караїмської вишивки належать до V сторіччя н. е. І хоча техніка увібрала в себе елементи різних культур, їй перш за все притаманний геометричний абстрактний рослинний орнамент. Якщо вишивка різнобарвна — це запозичення. В караїмській вишивці використовувалися і хрестик, і гладь, і стеблинчатий шов. Вишивалися рушники, білизна (дуже тонко і вишукано). Банна ковдра (бахча) у кожній родині мала свій вишитий малюнок. Так само неповторними були родові вензели.

Популярністю користувались в'язання, плетіння мережок, ковдри та килимки, виготовлені із клаптиків. Тільки-но дівчинка підводилася на ніжки, як їй уже давали в руки голку — вишивка ставала невід'ємною частиною життя караїмської жінки.

Раніше караїми одягалися дуже розкішно: розшитий золотом та сріблом одяг був із парчі, шовку, замші, оксамиту. Такі речі берегли і передавали у спадок. Раїса Пчельнікова принесла з дому зразки вишитих виробів, яким уже близько ста років, і запропонувала свої послуги як керівника гуртка рукоділля.

— Наше завдання, — зберегти, додати й передати все, що маємо, нащадкам, — підсумувала вона, прочитавши вірша, авторство якого не викликало сумнівів:

*Иголочка тонка, но достаёт до сердца —
И у того, кто дивный швет узор,
И у того, кто от работ умельца
Отвеств не может*

*восхищенный взор,
— такими были його
перші рядки.*

Мають місцеві караїми і свою поетесу Віру Сінані, чії книги збе-

рігаються в шафі поряд з книгами Емілії Лебедевої, особливо цінними з точки зору народознавства.

Обдарованою людиною є і голова асоціації Тетяна Шайтанова. Вона — солістка ансамблю «Гузель» («Красуня»), який, щоправда, переживає сьогодні не найкращі часи, бо зберіг лише кількох своїх представників. А найсумніше, що в асоціації, окрім Сергія Шайтана, практично немає молоді, яка б могла і співати, і вишивати, і створювати караїмські родини. Бо де, як не тут, молоді люди могли б познайомитися, адже всього караїмів нараховується близько 700 осіб.

— Звичайно, якби ми мали свій сайт та і взагалі — комп'ютер, було б значно легше популяризувати свою діяльність, знаходити друзів, однодумців та нових членів свого товариства. Нам дуже б хотілося мати можливість

Сергій Шайтан

відвідувати частіше Євпаторію, де відкрилася мала кенаса — наша церква. Прагнемо розвиватися. Але на все це потрібні кошти. Народи не суто кримського походження можуть розраховувати на допомогу зі своїх етнічних територій. А нам дуже складно, — поділилася зі мною своїми турботами Тетяна Ільківна, і я майже фізично відчула її неприхований біль.

Адже ми, люди грамотні, гуманні, цивілізовані, завели собі

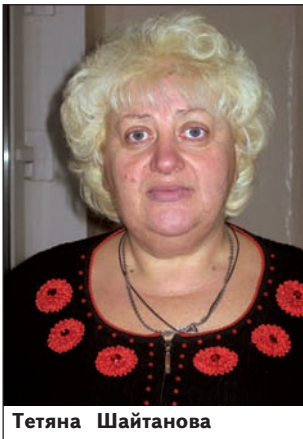

Людмила Урсунова

«червоні книги» і заносимо туди рослини і тварин, що зникають, аби зберегти їх для майбутнього. Оберегаємо їх законом, створюємо сприятливі умови і т. ін. А якщо йдеться про народ? Якщо це всього 700 людей і щорічно їхня кількість зменшується? Пішли з життя учасниці ще 10 років тому досить відомого ансамблю «Гузель», а восени не стало керівниці асоціації Олімпіади Горюнової. І це тільки в межах невеликого колективу, з яким я щойно познайомилася. Кажуть, усі вони були літніми людьми, і наслідки цілком природні. Не природно інше — те, як до цього ставиться решта людей. Бо насправді — ніяк. Адже караїми, скажімо, — не кримські татари, їх надто мало, аби претендувати на особливий статус, котрий би дозволяв зберегтися як національній одиниці.

Тому хочу звернутися до Республіканського комітету у справах міжнародних стосунків та депортованих громадян: якщо цей народ не підтримати, він незабаром може піти у небуття. Ну, добре, ми — бідні, але сьогодні на теренах Криму діють десятки і навіть сотні різноманітних міжнародних програм. Невже серед них немає дотичної до такої великої і гуманної місії, про яку йдеться? А саме: створити сприятливі умови, аби знову заграв і заспівав караїмський ансамбль свої національні, неповторні, самобутні пісні; аби кімната «на всі випадки життя» стала справжнім музеєм, куди б люди охоче передавали те, що доки не поглинуло часом; аби народи Криму пізнали якомога більше про своїх земляків і люди не замовчували своє походження, бо бути караїмом стало «престижно». Ми трусимось над пролісками, яких дедалі меншає в кримських горах, боїмося, що колишє вони перестануть тішити наше око. А народ? Ми ж нічого не втратимо, якщо залишки його асимілюються, чи не так? Та чи вибачить нам це історія?

Тамара СОЛОВЕЙ

Тетяна Шайтанова

Раїса Пчельнікова із серветкою

«ЯК У НАС, НА УКРАЇНІ, ВСІ ЛЮДИ СПІВУЧІ!»

Вже 5 років з ініціативи Всеукраїнського інформаційно-культурного центру відбувається фестиваль-конкурс «Ми діти твої, Україно!» Він традиційно проходить у двох номінаціях: «Художнє читання» та «Вокальне мистецтво». Мета конкурсу — виховання у дітей почуття патріотизму, любові до рідного слова, зацікавлення їх у вивченні звичаїв та традицій українського народу. І, звичайно ж, можливість показати свої здібності широкому загалу, бути поміченими, а для деякого і розпочати свою співочу кар'єру.

Щороку кількість бажаючих взяти участь у цьому конкурсі зростає. Серед конкурсантів і такі вже відомі маленькі зірочки, як Амалія Кримська (НВК «Школа-ліцей» № 3) чи лауреатка цілої низки конкурсів старшокласниця 8-ї школи Софія Шишкіна разом зі своїми акомпаніаторами, і початківці. Суттєво, що кожну дитину якимось чином відзначають хоча б уже за сміливість та мальовничий національний одяг, якщо не за співочі здібності.

За віковими категоріями дітей (а цього року в конкурсах взяло участь близько 200 школярів) розподіляють на три групи: 7-10 років; 11-13 років та 14-17 років. У номінації

«Вокальне мистецтво» виступило 47 виконавців і 12 ансамблів. І майже всі дітлахи співали пісні про свою Батьківщину. Вслухаймося лише в назви: «Розкажу про Україну», «Кароока Україна», «Нова Україна», «Як у нас, на Україні» та інші, де, незважаючи на назву, теж, як правило, присутній національний колорит. Не гірше, ніж українцям чи росіянкам пасувало наше національне вбрання і кримським татарочкам. Виявляється, їм дуже любить віночок. У цьому переконала Ельвіна Кадирова із с. Малецьке, яка співала «Чисту воду». Підняла настрої присутнім Анастасія Дівеха своєю «Веселковою піснею» (школа № 43) та Наталя Берегова (школа № 5). Наталя розповідала не про Україну, а про перше кохання. Але таким голосом можна виконувати будь-що — і тебе помітять. Та лідером у другій віковій групі стала Дарина Затоковенко (школа № 23), яка заспівала акапельно українську народну пісню «Ой там, на горі». Сильний, вільний голос, природна розкутність, — все це свідчило про великий потенціал школярки. Тож ніхто не здивувався, коли у своїй групі вона посіла перше місце, поділивши його з Микитом Ломакіним, виконання якого важко було назвати бездоганним, та і пісня «Сам собі країна» сприймалася неоднозначно. Можливо, журі трохи «підіграло» хлопцям, яких було зовсім мало? Але з фахівцями не сперечаються.

У групі найменшешких І місце поділили Амалія Кримська та Мілена Єфимова (НВК «Таврійська школа-гімназія» № 20), а друге — Вероніка Третякова та Данило Журавльов. Гарно показала себе і учениця школи № 35 Анжеліка Кісіль, але мене більше зворушила її музична керівниця Оксана Стукалова, яка робила все, щоб «запалити» дівчинку за допомогою жестів, посмішки — і увесь цей позитив передавався учениці. І хоча дівчинці з місцем не пошастило, журі відзначило інших вихованців цієї вчительки. До числа переможців увійшов ансамбль «Бджілка», а це восьмеро дівчат, одягнених у прозорі плашки від дощу. Серед колективів конкурсантів виявилось аж два «Джерельця»: із с. Малецьке та сімферопольської школи № 29. Останнє увійшло до числа переможців. Відзначено було також ансамбль «Золотий голос» (ЗОШ № 42), який виконав пісню «Як у нас,

на Україні». А заключним акордом прозвучав теж переможний ансамбль «Ровесники» (ЗОШ № 29). Він, здавалося, акумулював у собі все найкраще, що відбувалося цього дня: і видовищність — чого варта лише українська красуня з короваєм, і тематику пісні, в якій «Ровесники» закликали «Щоб завжди берегла Матір Божа Україну», і дзвінкі дитячі голоси.

Цікавими були і кілька дуетів, до яких, мов навмисно, входили представники українського і кримськотатарського народів. Наприклад, Світлана Ільїна та Енвер Мустафєєв, які слушно стверджували, що «без пісні в Україні не буває свята». А кримські татарочки Ельзара і Ленара із ансамблю «Зіронька» навіть одяглися в костюми українського і кримськотатарського народів, вітаючи святого Миколая (на фото зверху). У старшій віковій категорії переможницею було визнано ученицю школи-гімназії № 39 Світлану Каневську, яка підкорила суддів виконанням пісні «Зелен клен».

Володаркою гран-прі теж стала представниця старшої категорії, учениця ЗОШ № 23 Наталя Ковт, яка заспівала пісню «Сіла птахів».

Оцінювали співочі таланти заслужений працівник культури АРК, працівник асоціації «Російський культурний центр» Галина Куберська (голова журі), заслужений працівник культури України, завідувач культурно-освітнього відділу ДО «ВІКЦ» Богдан Безкорований та лауреат премії конкурсу ім. Ф. Шалапіна, солістка Кримської філармонії Наталя Решетова.

Роль ведучого взяв на себе працівник ДО «ВІКЦ», заслужений артист АРК Аркадій Вакулєнко.

Щодо конкурсу читців, то його судили письменник і поет, дирек-

тор видавництва «Доля» Валерій Басиров, уже згаданий Аркадій Вакулєнко та завідувачка редакційно-видавничого відділу ДО «ВІКЦ» Сабріє Кандимова. Змагання відбулося у приміщенні товариства «Україна-Світ» (співаків прихистила Універсальна наукова бібліотека ім. І. Франка). А переможцями стали Світлана Осадченко (театральна студія «Світанок»), Дарина Кушнарєва (НВК «Школа-ліцей» № 3), Ольга Ткаченко (ЗОШ № 2), Олександра Андреева (ЗОШ № 43), ансамбль «Світанок» (ЗОШ № 43), читацький ансамбль (ЗОШ № 43), Олександра Табунщикова і Едіє Смаїлова (НВЦ для дітей з порушенням зору), студія «Світанок» НВК «Гімназія № 11».

А тепер почнімо з самого початку. Довідка для тих, кому назва конкурсу виявиться знайома з давніх часів. Конкурс «Ми діти твої, Україно!» було започатковано в 1997 році на базі газети «Кримська світлиця» за сприяння Канадського товариства приятелів України. Але він поширювався лише на літературно-художню творчість школярів Криму. За його підсумками, завдяки спонсорській підтримці відомої канадійки Марії Фішер-Слиж, щороку видавалися книжечки, які містили кращі учнівські твори. Останнім часом, коли «Кримська світлиця» опинилася на межі виживання, назву «Ми діти твої, Україно!» для свого конкурсу мистецьких талантів «Мати Україна» почав використовувати ВІКЦ. Конкурс з такою самою назвою, присвячений національним культурам, проходить і в Києві. На щастя, дітей в Україні багато, їм і надалі виблискувати різноманітними талантами. Головне, щоб знаходилися люди, яким це не буде байдуже.

Тамара СОЛОВЕЙ

Амалія Кримська

Вероніка Третякова

Данило Журавльов

Ансамбль «Ровесники»

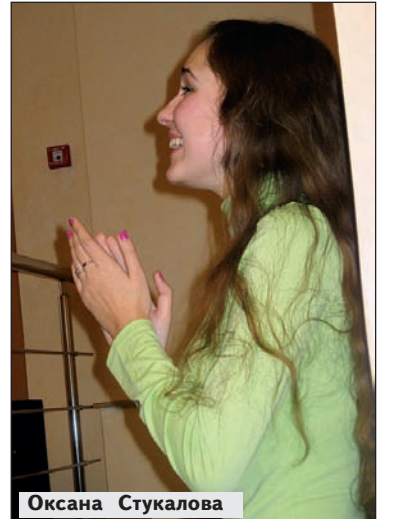
Дарина Затоковенко

Микита Ломакін

Ельвіна Кадирова

Оксана Стукалова

СРІБНЕ ПЕРО ТВОРЧОСТІ

Три дні з 15 до 17 грудня в одному з краєвих курортних міст Східного Криму — Судак проходив заключний етап X Міжнародного відкритого творчого конкурсу журналістів «Срібне перо-2011». Заснований у 1998 році Національною спілкою журналістів України та її Кримською республіканською організацією в Криму як щорічний, з 2006 року конкурс з різних причин, які не залежали від організаторів, не проводився. Після його відновлення через п'ять років у 2011 році він викликав великий інтерес в українських і зарубіжних журналістів. Це єдиний в Україні творчий конкурс з різних напрямків інформаційної діяльності — публіцистики, телебачення, радіомовлення та інтернет-видань. Він жодного разу не зрадив своїм принципам, ставши своєрідним еталоном майстерності та якості журналістської діяльності.

За словами голови журі, заслуженого журналіста України, шеф-редактора журналу «Обличчя Криму» Галини Михайленко, на нього надійшло близько п'ятисот робіт з України, Росії, Білорусі, Польщі, Азербайджану, Казахстану, Німеччини, США. Творам маститих авторів книг, газет, журналів, повноформатних телевізійних фільмів гідну конкуренцію склали студентські та юнкорівські замітки, альбоми та буклети з кольоровими фотографіями.

Критерій для визначення переможців у семи номінаціях: «Метр», «Нові імена», «Журналістська майстерність», «Краща газетна публікація», «Краща теле- і радіо-програма року», «Нові медіа» та володарів спеціальних призів: «Кримські пріоритети», «Журналістська акція», «Краща фото-публікація», «Редактор року», «Підготовка журналістських кадрів» був один — професіоналізм. А головна мета конкурсу, як своєрідного творчого майданчика, — зміцнення авторитету медіавидань у суспільстві і підвищення журналістської майстерності.

Лауреатам-учасникам урочистої церемонії оргкомітет кожного року прагнув ще й показати прекрасний куточок краї-

ни, її перлину — Крим. Голова оргкомітету, керівник Кримської республіканської організації Національної спілки журналістів України, заслужений журналіст України, кавалер ордена княгині Ольги Людмила Хорошилова називає конкурс «кочивним». У різні роки за підтримки Ради міністрів, Верховної Ради АРК, міських голів півострова він проводився у Сімферополі, Красноперкопську, Судак, Ялті, Феодосії, Євпаторії...

Ювілейний, десятий конкурс відбувся за активної підтримки Ради міністрів АРК з ініціативи голови Республіканського комітету АРК з інформації Вадима Волченка та за участі народного депутата України, судакчанина Бориса Дейча і міської влади Судак в туристсько-оздоровчому комплексі «Судак». Вітання його учасникам надіслали голова Ради міністрів АРК Анатолій Могильов і голова Верховної Ради АРК Володимир Константинов. Організатори як своєрідну інтригу до останньої хвилини зберігали в таємниці підсумки творчих змагань.

І вона настала. В амфітеатрі бізнес-центру «Шовковий шлях» в урочистій церемонії нагородження переможців — 39 лауреатів і 24 дипломантів взяли участь виконуючий обов'язки Постійного Представника Президента України в АРК Віктор Плакіда, заступник голови Верховної Ради АРК Григорій Юффе, член Президії Верховної Ради АРК Юхим Фікс. Зокрема, звання «Метр» за особливий внесок у розвиток журналістики удостоєна Лілія Буджурова — головний редактор газети «Первая Крымская». Краща телепрограма року виходить на телеканалі «Росія» — телефільм «Після прем'єри — розстріл» (автор Олександр Беланов). У номінації «Журналістська майстерність» кращими названо публікації Олександра Ломтева в газеті «Саров» Нижегородської області Російської Федерації, Катерини Щербань «Про сільські школи замовте слово...» в тижневику «Прапор праці» м. Кам'янка-Дніпровська Запорізької області, Світлани Каліпарової в газеті «Крымские извест-

Лауреат конкурсу «Срібне перо»
Валентина Настіна

тія» (м. Сімферополь). У номінації «Нові імена» звання лауреата удостоєна провідний редактор Всеукраїнського інформаційно-культурного центру Державного комітету телебачення і радіомовлення України Валентина Настіна за нарис «Сонце над берегами» про партизанські дороги родини Дубровських із Сумщини та участь у русі антифашистського опору десятирічного хлопчика Миколи Федорівича Дубровського, капітана першого рангу у відставці з Сімферополя. Кращими фотопублікаціями визнані роботи Валерія Савлаєва з м. Ялти у фотоальбомі «Беслан», фототриптих «Спогад про кримське літо» Мар'яна і Катержини Ринкевич з м. Варшави (Польща). Спецприз «Кримські пріоритети» поїхав у Німеччину до автора статті «Грязева ванна, повна пригод» Катрін Хаасис. Ще один приз конкурсу отримав прописку в США. У номінації «Листи здалеку» відзначена поштівка Людмили Тобольської-Райт «Ковток вічності» (м. Джорданвіль) та Аркадія Брусиловського (журнал «ВОРД», м. Лос-

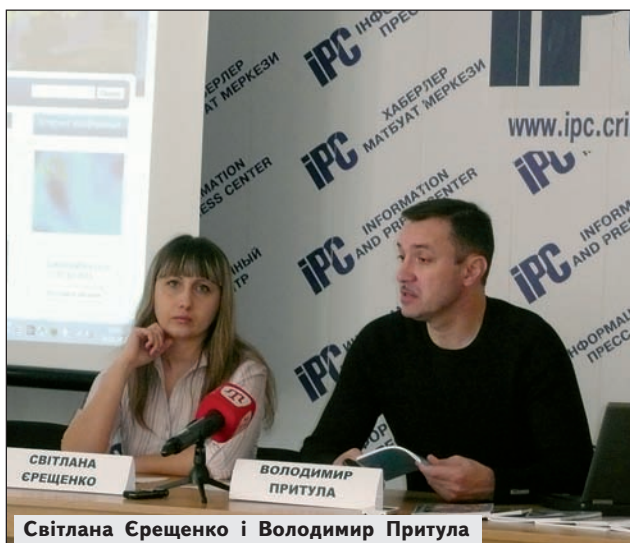
Анджелес). Володарем призу за підготовку журналістських кадрів стала декан факультету слов'янської філології і журналістики Таврійського національного університету ім. В. Вернадського, професор Галина Богданович.

На засіданні прес-клубу «Проблеми і перспективи розвитку сучасної журналістики», «круглого столу» «Кримські пріоритети: формування позитивного іміджу Криму», презентаціях книг і прес-конференціях з журналістами спілкувалися народний депутат України Борис Дейч, голова Національної спілки журналістів України Ігор Лубченко, колишній голова Держдуми Російської Федерації Геннадій Селєзньов, міський голова Судак Володимир Серов, президент Всеукраїнського благодійного фонду «Журналістська ініціатива» Людмила Мех, заступник директора Національного газетно-журнального видавництва Міністерства культури України Віктор Пасак, представники республіканських відомств, установ, органів місцевої влади, туристсько-оздоровчих закладів, а також народна артистка України Ніна Шестакова і заслужений артист України Юрій Лопушанський.

Переможці конкурсу «Срібне перо-2011» здійснили екскурсійну поїздку в ВАТ «Сонячна долина», де ознайомилися з процесом виробництва вин цієї торгової марки, удостоєних золотих медалей на багатьох міжнародних конкурсах.

Перебування в Судак, який готується до відзначення наступного 2012 року свого 1800-ліття, гостинність персоналу туристсько-оздоровчого комплексу «Судак», творче спілкування з метрами української і російської журналістики, колегами дали учасникам конкурсу — професіоналам і дебютантам пера та мікрофона багаті творчі враження, нові теми та орієнтири в інформаційному просторі для впровадження в наше життя головних людських цінностей — добра, чесності, віри і справедливості. Конкурс, який допомагає молодим зростати, а професіоналам — передавати досвід іншим, підняв планку якості загального рівня вітчизняної журналістики. Від вільного, конструктивного діалогу, що відбувся на форумі, виграла всі: суспільство, влада, медіа.

Валентина НАСТІНА

У СІМФЕРОПОЛІ ПРЕЗЕНТУВАЛИ «КРИМСЬКОТАТАРСЬКЕ ПИТАННЯ ONLINE»

26 грудня 2011 р. в Сімферополі відбулася презентація україномовного інформаційно-аналітичного інтернет-порталу «Кримськотатарське питання online» <http://krymtatar.in.ua/>.

Шеф-редактор інформаційно-аналітичного бюлетеня «Кримськотатарське питання» Володимир Притула повідомив, що портал створено як розширену електронну версію бюлетеня «Кримськотатарське питання», який містить аналітичні матеріали, статті, інтерв'ю, результати моніторингу кримськотатарської преси, а також офіційні документи державних і недержавних організацій та установ, що стосуються кримськотатарського питання.

Також Володимир Притула підкреслив, що головним завданням проекту є покращення якості інформування, насамперед, української влади та активної частини населення України, про потреби та проблеми кримськотатарської спільноти, а також поліпшення доступу громадян до повної та об'єктивної інформації.

Головний редактор інтернет-порталу «Кримськотатарське питання online» Світлана Єрещенко зазначила, що «Кримськотатарське питання online» — це відповідь українським урядовцям і громадськості на складні питання безпеки, подальшого розвитку та інтеграції в загальноукраїнське суспільство кримськотатарського народу.

Промовці підкреслили, що проект реалізується за підтримки Програми Матра-КАП Посольства Королівства Нідерландів в Україні.

«НАМ Є ЩО ПОКАЗАТИ!»

Міністр культури Михайло Кулиняк запевнив, що вся система Мінкультури буде готова забезпечити різноманітну програму дозвілля для туристів, які відвідають Україну під час чемпіонату Європи з футболу 2012 року. Про це він заявив під час відеоконференції в Кабінеті Міністрів.

«Ми будемо готові до Євро-

2012 у повному обсязі», — сказав міністр. Він уточнив: у першому кварталі наступного року відбудуться засідання, на яких чітко напроцьовуватимуться конкретні заходи і місця їх проведення. «Зрозуміло, що футбол — це дві години зайнятого часу, а далі турист захоче не тільки до пабу чи кав'ярні, а й до

музею, театру чи на туристичний маршрут, які наповнені культурним життям. І ми до цього готові. Нам є що показати. Ця складова програми Євро-2012 пройде на найвищому рівні», — підкреслив М. Кулиняк.

Він також поінформував, що у повну силу запрацювало Газетно-журнальне видавництво Міністерства, відновлено випуск журналу «Ук-

раїнська культура». «Ми готуємось до випуску англомовних версій журналів «Українська культура» та «Пам'ятки України», розрахованих в основному на гостей Євро-2012», — сказав міністр.

Як зазначалося, це будуть регулярні спецвипуски, які виходитимуть кожні три місяці. Як і щотижнева газета «Культура і життя», вони також розповсюджуватимуться у мережі Союздруку.

ПОРТАЛ «КУЛЬТУРА УКРАЇНИ»

Нещодавно на новозбудованій камерній сцені Національного театру імені І. Франка було презентовано перший інтегрований веб-портал «Культура України» — <http://culture-ukraine.info>

За словами міністра культури Михайла Кулиняка, новий проект позиціонується як майбутня «точка входу» в культурний сегмент українського Інтернету. Ідея веб-порталу полягає в тому, щоб поєднати на одному майданчику два основних культурних шари в Україні, які дуже часто розходяться, — державний і недержавний.

Портал «Культура України» збирає усю інформацію з різних джерел (з посиланням та в разі потреби отриманням дозволу від автора), яка подається в хронологічному порядку. Неформальним редактором порталу став відомий культурний журналіст України, оглядач газети «Коммерсант-Україна» Сергій Васильєв. Щопонеділка він у своєму блозі на порталі анонсує прикметні культурні події тижня.

ЗАХИСТИТИ ДІТЕЙ ВІД ПОГАНОВОГО ТЕЛЕБАЧЕННЯ ТА ІНТЕРНЕТУ

Президент України Віктор Янукович дав доручення Уповноваженому Президента з прав дитини Юрію Павленку створити міжвідомчу робочу групу для вироблення національної системи контролю захисту дітей від інформації на телебаченні, радіо та в Інтернеті, яка шкодить здоров'ю і розвитку дитини.

Як повідомили УНІАН у прес-службі Президента, про це Ю. Павленко заявив за підсумками участі у роботі

«круглого столу» з питань дитячого телерадіомовлення та захисту дітей від негативної інформації, який відбувся у Національній раді з питань телебачення і радіомовлення.

За словами Ю. Павленка, останніми роками швидкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій спровокував активну суспільну дискусію щодо негативного впливу ЗМІ, зокрема телебачення, на морально-

психологічний стан дітей. Для вирішення цього питання необхідні консолідовані дії влади, галузевих об'єднань і громадських організацій, ЗМІ, батьків.

«Телебачення, радіо та Інтернет повинні пропагувати добро, сімейні цінності, потяг до знань, спілкування та здорового способу життя. Це позиція Глави держави», — наголосив Уповноважений Президента.

Міністру культури України Михайлу КУЛИНЯКУ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗАПИТ

У грудні 2011 року в Українському культурно-інформаційному центрі в Севастополі за вказівкою його нового керівника Тетяни Зеніної зникла вівіска.

Як відомо, УКІЦ у Севастополі було створено в 1996 році рішенням Кабінету Міністрів з метою «...сприяння процесу відродження і розвитку української національної культури та культур народів, які проживають у Криму...», поширення надбань української культури, міжнародного співробітництва у сфері професійного народного мистецтва та культурно-масової роботи».

Прошу повідомити українській громадськості міста — чи не планує Міністерство культури структурну зміну підрозділів і чи не загрожує культурному закладу небезпека репрофілювання і комерціалізації у зв'язку зі зміною керівництва УКІЦ.

Голова Союзу українців м. Севастополь
Богдана ПРОЦАК
26 грудня 2011 р.

Данило КОНОНЕНКО:

«ДОЛЯ МОЯ – ЩАСЛИВА...»

Провідною зорею українського Криму назвав Данила Кононенка відомий літератор з Канади Яр Славутич. І це — аж ніяк не перебільшення. Він — один з організаторів Товариства української мови в Криму, був першим його головою, один з фундаторів поки що єдиної української газети на теренах автономії «Кримська світлиця», очолює в ній (хоч нині і на громадських засадах) відділ літератури й мистецтва; шеф-редактор дитячої газети «Джерельце» (додаток до «КС»); заступник голови Кримського товариства «Україна-Світ», багато років був очільником Кримської організації Національної спілки письменників України.

Та передовсім Д. Кононенко — знаний не тільки в Криму поет, перекладач, публіцист, палкий поборник нашої державності. За внесок у відродження української культури в автономії удостоєний літературної премії імені Степана Руданського, за значні успіхи в національно-патріотичному вихованні дітей та молоді, прищеплення їм патріотичного ставлення до української мови — премії імені Олекси Гірника. Йому присуджено звання — заслужений діяч мистецтв АРК, заслужений журналіст України.

Розмовляємо з Данилом Кононенком напередодні його 70-літнього ювілею.

— Даниле Андрійовичу, знаю, Ви — скромна, не амбітна людина. Та все ж, будь ласка, кілька слів про свої корені...

— Уперше я глянув на цей кольоровий світ (вибачте за тавтологію!) 1 січня на другий рік війни в селі Ребедайлівка Кам'янського району на Черкащині. Певна річ, у сім'ї колгоспника. Тут, у Кам'янці, яка пам'ятає декабристів, О. Пушкіна, П. Чайковського, одному з найчудовіших куточків України, серед легенд минушини, серед квітучої зелені на кам'янистих берегах сиво-го Тясмину закінчив десятирічку і працював у райгазеті, в тій самій, де ще семикласником опублікував свій перший вірш: Яблука на яблуні,

мов рожеві зорі,
Вечори над Тясмином,
мов меди прозорі.
Пахне чорнобривцями,
травами чубатими,
Місяць білим лебедем
проплива над хатами...

— В одному з есе Ви згадуєте знайомство з Василем Симоненком, те, як саме він підтримав «юний голосочок» — Ваші перші проби пера...

— Так, спогади про ті зустрічі й досі «десь на дні мого серця» (П. Тичина). Я не вважаю себе другом, як дехто, тепер уже класика нашої літератури. То був просто випадковий збіг обставин, хоча, ясна річ, нічого в житті не буває випадковим. Василь тоді, в мої юнацькі літа, працював у газеті «Молодь Черкащини» і я надсилав йому, а

частенько й привозив у Черкаси з Кам'янки (та хіба тільки я?) свої вірші. Він їх «проціджував крізь сито», кращі відбирав для друку. — Чи довго йшли до першої книжки?

— Довгенько. У 60–70-х роках мене багато публікували в кримській пресі. На півострові я служив в армії, потім учився в Сімферопольському педінституті (тепер — університет). Мешкаючи постійно в Сімферополі (ось уже піввік!), «крутився», як-то кажуть, у вирі літературного життя, а от потикатися на люди з книжечкою було страшнувато. Так чи інакше, а поетичний мій первісток «Джерело» випурхнув у світ тільки в 1972 році. Благословив його світло пам'яті знаних критик і літературознавець, професор, мій навчитель Олександр Іванович Губар, написавши позитивну рецензію на рукопис збірки.

— Книжку пронизує мотив воєнного лихоліття, яке довелося пережити не тільки Вам у ранньому дитинстві. Її схвально оцінили критики і читачі. Пам'ятається, Михайло Острик писав у статті «Простір шукань»: «Чекав на збірку Данила Кононенка з тієї пори, як прочитав у газеті «Літературна Україна» його вірш «Останній день війни»: Ой, не грала гармонь, А плакала.

Ой, ридала гармонь ридма...

Тихо зойкнула Хвіртка злякано: — Мамо! Ма...

А в селі «Перемога» чулося, Бігли з поля худі жінки... Мати в чорну печаль запнула

На віки.

Коли читаю такий вірш, — зізнається він, — здається, ніби він був завжди. Тут немає роблених екстравагантій, автор зумів природно вилити в слові те, що близьке до самої плоти переживань. Навіть не «зумів» — воно ніби само «зумілося». Від себе додаю: частенько читаю цю поезію учням. Якби моя воля, — вмістив би її у всіх шкільних хрестоматіях.

— Спасибі! — До речі, майже двадцять років тому «Літературна Україна» (на першій сторінці!) опублікувала Ваше послання «Слово до кримських українців». У ньому наголошується, що ми тут, «у Криму, не у гостях, а вдома», «і ніхто, і ніколи нас не вирве з цієї землі», що «невже ж бо ми мову свою у Криму до кінця розгубили!» Достеменно: ніхто нас уже не вирве з цієї землі. А от мову свою ми тут зберегли чи розгубили?

— Дуже болюча тема! Ви ж знаєте, що ми, українці, тут, як ніхто, перебуваємо під величезним пресом російських мас-медіа і взагалі російської мас-культури. Якщо по всій Україні усе робиться для того, щоб наша мова була зведена до статусу однієї з двох, бажано російської, то що вже говорити про спеці-

Лауреати премії ім. Олекси Гірника Данило Кононенко (ліворуч) і Василь Латанський в редакції «Кримської світлиці» (фото 2005 р.)

фічний Крим? Однак, думаю, ситуація не дійде до того стану, коли сорок років тому в Криму була лише одна українська школа і батьки прагнули звільнити своїх чад від вивчення мови Т. Шевченка. Зараз в автономії — сім українських шкіл, наступного року виповниться двадцять років, як виходить «Кримська світлиця», і 13 років — дитячому додатку до неї «Джерельце» (чого це коштувало журналістам редакції — один Бог знає!). Такий позитив — хіба не досягнення українців Криму? Між іншим, у містах і селах автономії перестали озиратися на українську мову, як нею розмовляеш. Щоправда, у мові тих, хто називає себе хохлами, домінує суржик. Чи не про них писала Леся Українка: «Послухаєш, що цей пан говорить, то краще б він говорив по-китайському!» А дітей у наших школах учать мову державну шанувати, любити її. Десять років після я очолював журі всекримського конкурсу з української мови імені Петра Яценка, стільки ж проводив літературний конкурс серед школярів «Ми діти твої, Україно!» Приємно, що конкурс виявляє молоденькі українські таланти, засіває в юні серця рідне слово. Через цей конкурс пройшла майже тисяча учнів. І щоразу бачиш їхні сяючі очі. Радію, що нині вже й старший онук мій Данилко, учень 5-го класу української школи-гімназії, бере участь в конкурсі імені Петра Яценка.

— За підсумками кон-

курсу щорічно виходили книжечки з кращими творами юних поетів, прозаїків, публіцистів. І до кожної Ваша передмова...

— Так. А меценатом видання цих збірок, як і самого конкурсу, стала казначка українського походження Марія Фішер-Слиж...

— Кримські владці навряд чи здатні на таке!

— Світа правда! В інших областях місцева влада постійно виділяє кошти на видання книжок місцевих авторів. У нас, в Криму, також виділяють, але на українську книжку дуже епізодично.

— Істинно, у нас тема «письменник і влада», як зауважив Іван Драч в одному з інтерв'ю, дуже специфічна. Але ж треба уміти навіть від цієї влади, якій опонуємо, домагатись для національної справи бодай якихось коштів.

— Хто ж заперечує? Але згадаймо слова іншого Івана з прізвищем Франко: «Фантастичні плани! Фантастичні мрії!». Та як їм здійснитись? Кажуть, економічна ж скрута... Тож не перестав стверджувати: від кожного з нас залежить, наскільки ми будемо непохитими і послідовними у відстоюванні своєї мови і культури, робити задля цього бодай невеличкі, але конкретні речі. Такі, як наш літературний конкурс серед школярів Криму.

— Гаразд, повернемося до творчості. У вашому доробку — п'ять поетич-

них збірок, багато перекладів, публіцистика, літературно-критичні статті, редакторство, громадська робота. До свого 70-річчя підготували собі і нам, читачам, такі подарунки, що їм може позаздрити будь-хто. А ще ж разом з композиторами створили низку пісень, серед яких найбільш відомі «Земле моя кримська», «Вік Україно люби», «Село моє». Як це все в вас поєднується? Де джерело тої сили?

— Не відкрив Америку: письменник — це професія особлива. Вона вимагає великої віддачі, якщо хочете самопожертви. Письменник мусить собою жертвувати, не жаліти ні нервів, ні часу. Напевне, я не один такий мудрий, хто замолоду привчив себе до самоорганізації, до дисципліни. Тому-то й встигаю так багато. Найголовніше те, що все, що ти робиш, треба робити з любов'ю, думати більше про інших, аніж про себе...

— Недарма ж одна з Ваших книг має назву «З любові й добра». В ній пружно б'ють животворні джерела цих благородних людських почуттів. Водночас живуть у ній не менш прекрасні начала — надія і віра — одухотворяючі стимули творчості й самого життя:

Не все збулось,
про що так мріяв;
Щось загубив,
щось віднайшов...

Та я живу, бо є надія,
Є в серці віра і любов.

Данило КОНОНЕНКО

Українці мої!
Запитаймо у себе, відкопи,
з якої пори, почали
українці себе у собі
забувати...

В. Баранов

СЛОВО ДО КРИМСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

Українці мої!
Кримські браття
У першій коліні!
Чом принишкли собі,
Ніби вас і нема в цім краю?!
Ми ж таки ще живі,
Ми ж бо з вами таки
українці,
І не втратили гідність,
І совість, і мову свою!
Ми ж бо з вами отут,
У Криму,
Не у гостях, а вдома.
Тут наш рід,
Тут оселя
В квітучім вишневім садку...
І працюємо ми
До знемоги, до поту,
До втоми,
Як діди і батьки,
Як судилось і нам
На віку.
І нікуди нам звідси
Повік не піти, не подітись,
І ніхто, і ніколи

Нас не вирве з цієї землі.
Тут могили батьків.
Тут живуть наші
Внуки і діти,
Тут пустили коріння
Праправнуки наші
Малі...
Крим — наш дім!
Українці здавен
І жили тут і часто бували:
Богуславка Маруся
Тут своїх спородила
Синів.
Нашу Лесю Вкраїнку
Простори оці вчарували,
Чумаки просто неба
Отут надивлялися
Снів.
Тут Богдана Хмельницького
Слава гучна не зів'яла,
І Степана Руданського
Ялта іще пам'ята!
Українські полки
Севастополь
Від зайд захищали,

Запорозький козак
Перекоп на баскому коні
Пролітав...
Скільки ж нашої
Крові святої
За волю в краю цім
Пролито!
Скільки вкладено сил,
Щоб були тут і мир,
І добро!
І в сухому степу
Для життя,
Щоб врожайлось жито,
З України сюди
Привели ми каналом
Дніпро!
Дай же, Дніпре, нам,
Рідний,
І змоги своєї,
І сили!
Дай прозорість думок
І глибинність,
І мудрість свою.
Ороси наші душі,
Як поля

Спрагли води твої
Оросили,
Об'єднай наш народ
У єдину і дружну
Сім'ю.
Край оцей
Ми давно віднайшли,
Обжили й полюбили,
Він зібрав нас усіх,
Як збирає ріка ручаї...
Боже ж мій!
Та невже ж бо ми мову
Свою
У Криму до кінця
розгубили,
Та невже ж ми забулися,
Хто ми і звідки
Й чий?!
Українці мої!
Пробудіться!
Не будьте байдужі:
Ваша доля таки ж бо
У ваших у дужих руках!
Хай же сповняться гордістю

Ваші зстояні душі,
Доки жар українства
Іще не потух,
Не зачах!
О, братове мої!
Не соромтеся мови своєї!
Не соромтеся пісень,
Що полонять увесь
Білий світ!
Не цурайтеся
неньки-Вкраїни,
Горнітеся серцем до неї,
Бо без неї зав'янем,
Загинем,
Як гине у непогідь
Цвіт!
Земляки мої кримські!
Та ж випряміть плечі
І спини!
З-поміж інших в Криму
Хай і ваші бринять голоси!
Ми ж бо з вами таки
Живемо на землі України!
Ми ж бо ще українці!
Українці
На вічні часи!

1992 р.

Перепрошую, а що вмотивувало Вас перекладати, так би мовити, «будувати» мости духовного єднання народів, людей? Коли б зібрати все, перекладене Данилом Кононенком, то вилалося би в кілька томів.

Перекладаєте і поезію, і прозу з різних мов — від російської до молдавської і адигейської. Чи не найбільше — з білоруської і кримськотатарської. Аж дивно, що там, у Києві, у Спілці письменників і досі вас не помітили як талановитого перекладача. І плодovitого — теж.

— Може, банально звучить: переклади — моя друга любов. Після поезії. Зрозумів на власному досвіді: перекладаючи з чужих мов, збагачуюсь сам духовно і професійно. Це ж справжня насолода, коли відчуваєш іншого автора, мову, і вона «звучить тобі як рідна» (П. Тичина). У моєму активі кілька перекладних книжок. Найвагоміша, навіть у буквальному смислі — «Кримськотатарські народні казки та легенди», що побачила світ у київському видавництві «Етнос» 2007 року, обсягом 507 сторінок і... вагою близько шести кілограмів. Вийшли дві книги, що містять мої переклади кримськотатарських казок і легенд і в Сімферополі, ще збірка оповідань і казок для дітей Нузета Умерова «Мій друг Руслан»; книга А. Озенбашли «Трагедія Криму», в якій висвітлюються дійсні причини еміграції кримських татар за часів царизму; «Батьківщино, здрастуй!» — збірка віршів кримськотатарських поетів та народних пісень.

— Відчувається, що Вам близькі твори, які перекладаєте. Це видно хоча б з того, що Ви — ще й автор вступних статей, коментарів у тих книгах, що з'явилися у Ваших перекладах. Скажімо, в згаданій «Батьківщино, здрастуй!» вражає передмова «Мости духовного єднання». Майже на півсотні сторінок про українсько-кримськотатарські літературні зв'язки з давніх часів до наших днів. Кваліфіковане солідне дослідження, якому позаздрили б і доктори наук. Одначе Ви назвали лише шматочок з перекладеного. Чимало оприлюднено в газетах, журналах...

— Не для похвалби: задовгим буде список. Ось дешиця з опублікованого: з білоруської — поезії Петруса Бровки, Г. Буравкіна, Максима Танка, С. Граховського, проза В. Бикова, В. Караткевича, Т. Бондар, В. Некляєва, Л. Арабей; з російської — поезії Л. Мартинова, В. Орлова, М. Брауна, Г. Петникова, В. Басирова та багатьох інших. Ще перекладаю з грузинської, таджицької, вірменської, угорської...

— Даниле Андрійовичу, Ви — упорядник унікальної поетичної антології «Люблю тебе, мій Криму!». І знову ж — автор розлогої вступної статті. Перше видання антології побачило світ 1988 року у видавництві «Таврія», а друге, значно перероблене і доповнене, — через двадцять років у видавництві «Доля». До того ж, за власний кошт. Цікаво, з чого і як це почалося?

— Древній землі Тавриди, її історії, людям, які перетворюють цей сонячний край, присвятили чимало віршів поети різних національностей і різних поколінь. У Криму давніше виходили друком колективні поетичні збірки, що склалися з їхніх творів. Я ж поставив собі за мету залучити (уперше!) до антології твори на кримську тематику тільки українських поетів — і тих, кого, на жаль, уже нема серед нас, і нині суших. Її відкриває неперевершений «Човен» Є. Гребінки і «замикають» вірші багатьох сучасних авторів. Тут є також поезії Лесі Українки, О. Олесь, М. Зерова, П. Тичини, М. Рильського, В. Сосюри, А. Малишка, Б. Олійника — всіх не перелічити. Гадаю, що й нинішнє, друге видання, не останнє. Адже підростає поетичне «плем'я молоде», з'являються все нові й нові твори про наш край. Отже, це антологія, в якій, певно ж, ніколи не буде кінця. Бо Крим — символ самої поезії, а Поезія — вічна!

— А що спонукало Вас писати літературно-критичні статті, рецензії, публіцистику на захист рідної мови, літератури і культури взагалі?

— Мені щастило в житті на зустрічі з багатьма майстрами слова та й робота цьому сприяла, як головував у Кримській організації Спілки письменників України. Захотілось розповісти про творчість тих, з ким

Редакція «Кримської світлиці», 1993 рік. Третій ліворуч — Данило Кононенко

зустрічався. Так народились літературні портрети Василя Симоненка, Василя Діденка, Дмитра Черевичного, Михайла Тернавського, Ореста Корсовського, Леоніда Никоненка, Миколи Негоди, Федора Кравченка, Анатолія Борняка... Власне, це не літературознавство в чистому вигляді, а й белетристика, і есеї. І мої рецензії — передусім враження від книжок колег по перу. Я також написав ґрунтовні передмови до збірок учителів-поетів Катерини Степчин, Наталі Мухної, Віри Пальохи, поетеси Галли Литовченко.

— Можу посвідчити: Ваше літературознавство цікаве. Бо емоційне, поетичне, осмислюється через призму серця. Ну, а дружба з публіцистикою?

— Даруйте за пафосність, хто ж, як не ми, письменники, захистить у всьому зрощеному Криму, де нас етнічна меншина, українське слово, українську книжку? Це для мене не просто фрази. Це одна з моїх внутрішніх спонук боронити художнім і публіцистичним словом нашу мову. Без неї не може бути нашої нації, нашої держави, нашого майбутнього. На цьому стою з ранньої молодості. Загалом, без публіцистики, без поезії не було б моєї долі. В літературу, як і більшість наших поетів, прозаїків, я прийшов з журналістики, чимало потрудився в газетах, видавництвах та й зараз працюю у «Кримській світлиці». Спасибі добрим людям і бойовому, енергійному нашому редактору Вікторові Качулі, що не дали «рятівникам» із Києва її похоронити. Відроджена, вона знову світить, зігріває своїм теплом українців Таврійського краю. Не уявляю себе поза «Світлицею». Бо чим же ще так можна потішити душу?

— Запитання на «засипку»: чи щаслива Ви людина?

— Знаєте, щастя має багато барв. Я ж скажу: воно, як і талант, залежить від Бога. Це — вміння працювати не покладаючи рук і реалізуватися, досягнувши гармонії твого внутрішнього світу і твого життя. Доля моя щаслива, творча і особиста. Маю кохану дружину, чудових сина і доньку, трійко онуків. Чи треба ще щось додати? Звичайно, я щасливий на всі сто!

— Дякую за розмову. Многая літа, Поете! З роси і води!

Спілкувався Василь ЛАТАНСЬКИЙ

Данило КОНОНЕНКО

УКРАЇНІ

Україно моя нескорена,
Невпокорена і свята!
Лихом-бідами переорана
І характером, ой, крута!
Ти не тільки за плугом
ходила, —
Коли треба — дзвеніли
й шаблі!

Не зборол тебе вража сила —
Воріженьки підступні і злі.
Ти — і горда, і нездоланна,
Тебе вславили на віки
Козаки Богуна Івана
І Богдана Хмеля полки.
За твою за святу свободу,
Не шкодуючи свого життя,
Йшли сини твої на Голготу,
Йшли із вірою в майбуття!
Україно, світанна зоре,
Незалежна, як Божий світ,
Хай тебе обминає горе,
Хай росте наш козацький рід!

Пі
Рідна, кохана, єдина, —
Сонце моїх надій,
Матір моя Україна,
Син я навіки твоїй.
Кращої не шукаю, —
Кращої — не знайти!
Все, що найкраще маю
Це, Батьківщино, — ти!
Буду тебе любити
До днів останніх своїх,
Буду тебе боронити
Від усіляких лих.
Маю дочку і сина,
Маю онуків я.
З тобою — одна-єдина
Ми навіки сім'я.
Ти — ніжний цвіт калини,
Ти — Чураївни пісня,
Вільна моя Україно,
Рідна моя Вітчизно.

ЯК ТОБІ ЖИВЕТЬСЯ, МОВО, У КРИМУ?

Мово, наша мово,
квітко волошкова,
Як тобі живеться,
мово у Криму?

Чи в пошані пісня,
чи в пошані слово,
Те, яке ми мовим
одне одному?

Скажемо відверто:
мова не в пошані,
Падчеркою мова наша тут
живе...

Чим же завинила
ти в Криму, кохана?!
Всяк тебе, як хоче,
по живому рве.

Варто лиш промовить
в лодні місці слово —
«Гаварі панятно!» —
крикне шовініст.

«Гаварі на нашем» —
от і вся розмова.
Отакій печерний
інтернаціоналіст.

Де вже там про рідні
українські школи,
Про театр, про книгу
слово нам сказати.

«Не дождьотесь!» — кине
«друг» якийсь, — ніколи, —
Але ж ні, чекаєм,
будем ждати і ждати!

Вірино, гімназій
Життя моє,
вклоняюсь я тобі!

ще у нас прибуде,
І в Криму державна
мова забринить!
Бо у своїй хаті
правда є і буде,
І Тараса слово
буде з нами жити!
Житимеш ти, мово,
квітко волошкова,
Не дамо нікому
твій топтати цвіт.
Будеш веселково,
наше рідне слово,
У серцях у наших
ясно пломенить!

* * *
Бережимо Шевченка —
В нас Шевченко один!
Він, як батько і ненька,
Він, як брат нам, як син.

Він — це наша надія,
Що горить, як зоря.
Він розумне нам сіє
З сторінок «Кобзаря»!

Він — це наша Вкраїна,
Над Дніпром осяйним,
Незалежна, єдина,
Нездоланна ніким.

Наш Шевченко — це пісня,
Та, яку не убити!
Нині, вічно і прісно
Буде з нами він жити!

* * *
Про це вже мовлено не раз,
І в цьому істина єдина:
Допоки є у нас Тарас —
Допоки й буде Україна!

Ніде, ніколи й повсякчас
Не відречеться ненька сина:
Допоки є в нас Україна, —
Допоки буде і Тарас!

Допоки є у нас Тарас,
Його величне й чесне слово,
Ніхто не знищить нашу мову,
Ніхто не викоринить нас!

Допоки є у нас Дніпро,
Допоки є верба й калина,
Довіку буде й Україна,
А з нею щастя і добро!

ЖИТТЯ МОЄ, ВКЛОНЯЮСЬ Я ТОБІ

Журливо так спливає
день за днем —
Ідуть дощі і на душі —
тумани,
І ці птахи, невтримні
меломани,
Співають не весняне —
щось сумне...

Лиш зрідка промінь сонця
промайне —
Такий завжди чеканий
і жаданий,
Неначе погляд любові,
коханий,
Осяє і зігріє враз мене.

І оживе душа і стрепенеться,
Бо все оце — туман і дощ —
минеться,
І розвітуть світанки голубі...
Іше мої не находились ноги,
Ще ждуть мене стежини
і дороги,

Життя моє,
вклоняюсь я тобі!

Данилові КОНОНЕНКУ

Там за снігами-розлуками
як ти живеш у Криму?
Хоч ти уквітчаний
внуками,

я тебе теж обійму!
Жити не можеш
без клопоту,

Людам козацького крою
ніколи навіть старіть.
Ще б тобі торбу і бороду —
був би як Дід Мороз.
Ох, ці швидкі ювілеї!
Ох, все прудкіші літа!
Знаю, не втонеш в елєї,
голово золота.

Є люди, як скеля —
морське шумовиння
об них,
розбившись грізно,
внизу там облизує п'ятки...
...У кримському серці
є збої свої й неполадки,
печаль кипарисів —
відгомін задованих лих...
А ми все міркуємо:
звідки та сива печаль?
В Тавриду вернутись
вигнанці твої, Україно...
І туга татарська
в моїх українських очах
вогнем закипа,
наймирнішим вогнем
злотопінним.
Радій, Україно!
Таких лише декілька скель,
і знову за сіллю напровесні
рушим до Криму —
за сіллю життя. Чумацьку
шукаючи риму
до цих добродушних,
облалених сонцем осель.
І стріне нас Ніна
із купюю внуків малих —
Посланиця горда
ясного смоленського краю.
З татарським акцентом
російські слова залунають,
і спів український
озветься до них.

Василь МАРСЮК
* * *

Є люди, як скеля —
морське шумовиння
об них,
розбившись грізно,
внизу там облизує п'ятки...
...У кримському серці
є збої свої й неполадки,
печаль кипарисів —
відгомін задованих лих...
А ми все міркуємо:
звідки та сива печаль?
В Тавриду вернутись
вигнанці твої, Україно...
І туга татарська
в моїх українських очах
вогнем закипа,
наймирнішим вогнем
злотопінним.
Радій, Україно!
Таких лише декілька скель,
і знову за сіллю напровесні
рушим до Криму —
за сіллю життя. Чумацьку
шукаючи риму
до цих добродушних,
облалених сонцем осель.
І стріне нас Ніна
із купюю внуків малих —
Посланиця горда
ясного смоленського краю.
З татарським акцентом
російські слова залунають,
і спів український
озветься до них.

Тамара КОСТЕЦЬКА
* * *

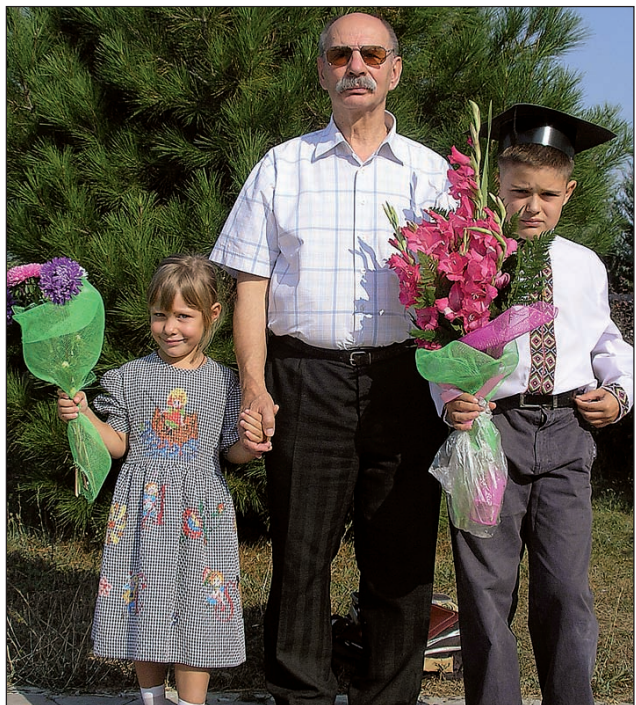
Вельмишановний Даниле
Андрійовичу! Зразкова театральна студія «Світанок» КРІДЮТ вітає Вас з днем народження і пропонує казкове привітання:

В цей день для Вас сміється
сонце з неба,
І ніжно пахнуть квіти,
його теплом зігріті.
Вам дятел на світанні
відстукав привітання,
І мишка-шкряботушка
Посмикала за вушко.
А котик походжає
і Вам добра бажає.
Тож прийміть і наші
привітання,
І нехай, неначе в добрій
казці

Збудуться усі Ваші
бажання!

Обнімаємо, цілуємо, любимо, чекаємо Ваших віршів, «Кримську світлицю» та «Джерельце»!

З повагою — учні студії «Світанок» та А. Петрова і О. Польченко

Данило Андрійович Кононенко з внуками Данилкою та Надійкою, 1 вересня 2011 р.

Мандрівник Сергій КОСТЮК:

«ЯК ПРИЄМНО БУЛО ЗУСТРІТИ В ІНДІЇ РОДИНУ ІЗ СІМФЕРОПОЛЯ!»

Львівські «світличани» цінні вже тим, що завжди готові познайомити із щораз новою цікавою людиною. Ось і тепер, після так званого «світличанського вівторка» (це коли ми збираємося тісним колом і обговорюємо і кримські, і загальноукраїнські проблеми, генеруємо ідеї, спілкуємося на різноманітні теми), у мене з'явився новий друг — молодий мандрівник Сергій Костюк. Оскільки ми цього разу збиралися в державному коледжі декоративного і ужиткового мистецтва імені Івана Труша, то й Сергій (його запросили викладачі) природно виявився колишнім випускником цього коледжу. Закінчив його якихось п'ять років тому, але завдяки своїй мандрівній натурі і великому життєвому досвіду виглядає цілком сформованим і досвідченим чоловіком. Я попросив у деталях розповісти про його велику подорож 2008 року.

Сергій Костюк серед афганських поліцейських

— Маршрут мій пролягав так: Львів — Київ — Луганськ — Воронеж — Саратов — Казахстан — Узбекистан — Таджикистан — Афганістан — Індія — Непал — Індія — Пакистан — Іран і, нарешті, наш Кавказ. Абсолютно різні країни, тому було дуже цікаво подорожувати. А оскільки я подорожував автостопом, то на всю поїздку пішло не так уже й багато грошей, трохи більше тисячі доларів. Траплялося, лишався зовсім без копійки, але потім добрі люди допомагали, і я знову вирушав у путь.

— Подорожувати доводилося нестабільними в нашому розумінні мусульманськими країнами, та ще й без знань мови... Як же ви, Сергію, викручувалися?

— Зараз мандрівника дуже виручає англійська мова, а я нею трохи володію. Часом трапляються люди, які трохи знають російську. Таких людей я зустрічав у Афганістані. І, до речі, був дуже здивований, що афганці не тримають зла на Росію, а до українців взагалі ставляться прихильно.

— З чим це пов'язано?

— Україна підтримує Афганістан, надає гуманітарну допомогу, а прості люди це дуже цінують. Окрім того, один афганський медик довго переконував мене, що соціалізм є великим благом для людей, що Україні дуже пощастило, що вона тривалий час жила в епоху соціалізму. Мовляв, такий лад є добром для повноцінного розвитку нації. Так що наші уявлення про мусульманські країни не завжди збігаються з дійсністю. Хоча загалом, Афганістан залишається бідною і дуже контрастною країною. Тут можна побачити зруйнований американськими бомбами старий будинок, а поряд цілком сучасну модерну будову. Ще в Афганістані я помітив: хлопчаків на вулицях дуже багато, вони трохи надокучливі, але в цілому дружньо налаштовані, до мене зверталися так зворушливо: «брате!» Отже, деякі російські слова тут знають навіть діти. А ось дівчаток зустрічав рідко, вони змалку звикають до ролі домогосподарок. А якщо й виходять на вулицю, то тільки у най-

менших обличчя відкриті (хоч і вони в хустинках), а старші його повністю закривають.

— Можна казати, що бідність є типовою для мусульманських країн?

— Ні, це необов'язково. Якщо говорити про Іран, то він на дві голови багатший і сучасніший, ніж Україна. Я сам був дуже здивований, але це так. Дороги там такі гарні... Знаєте, не в кожній європейській країні такі є. А ось Індія бідна, хоч і не мусульманська. Проте відчувається, що і в неї великі перспективи.

— А що можете сказати про людей?

— Вони різні в кожній державі. Грошима мені два рази допомагали пакистанці. Спочатку дав трохи грошей на дорогу водій-далекобійник. Він був свідком моєї розмови з іншим водієм, який не захотів мене везти, сказавши, що автобус доведе куди слід. На що я відповів: у мене обмаль грошей. Ну, тоді інший «далекобійник» підійшов і вручив суму, еквівалентну 25-30 доларам. Я був дуже вдячний йому за це, адже для пакистанця такі гроші — немала сума... А другий раз була історія з поліцейськими. Там поліція постійно «підстраховує» туристів, радить їздити автобусом, а не попутками. Коли добрався до їхньої столиці, то мене зупинив наряд поліції. Перевіривши документи, мені безпеліційно сказали, що сьогодні нікуди не поїду, а заночую у них у відділку. По дорозі я розповів, що мені бажано пересуватися якомога швидше, бо там транзитна і термін дії незабаром закінчується. Мені сказали: «Не хвилюйся, приїдемо в казарму, там ти приймеш душ, відпочинеш...» Запросили й на вечерю. За столом нас було близько десяти чоловік, ми трохи спілкувалися англійською. Потім хлопці кажуть: «Якщо тобі терміново, то їдемо!» Посадили мене у машину з мигалками, провезли кілометрів з сорок. А потім дали ще й грошей на дорогу. Це також було зворушливо. «Знаєш, ми тут трохи порадилися з хлопцями і вирішили тобі допомогти». І сунуть мені в руку пачку грошей. Я не че-

кав такого від поліцейських; ні наші, ні росіяни так не вчинили б... Потім мене посадили в комфортабельний автобус європейського класу і попросили водія, щоб завіз мене до столиці безплатно.

— Так, це змінює наші уявлення про мусульманські країни...

— Цікаво, що й про нас, українців, люди не завжди думають добре. Під впливом російської пропаганди у багатьох громадян СНД досі побутує уявлення, що ми, мешканці Західної України, є дуже небезпечними. Якось (це було на кордоні Казахстану і Узбекистану) я попросив водія-узбека підвезти мене. Він запитав: «Ты

Дівчата-мусульманки, Афганістан

откуда?» «З України», — відповідаю. «Україна болящая...» «Зі Львова я». «Так ты западенец или бандеровец?» «Бандерівець», — кажу. «Ну, ладно, садись». Я попросив його трохи почекаати, мовляв, зараз беру свій рюкзак... Тут нерви в узбека не витримали, він натиснув на газ і швидко зірвався з місця. Очевидно, він вирішив, що краще не ризикувати і не брати до себе в кабінку непрогнозованого «бандерівця», який невідомо що там перевозить у своєму наплічнику — може, й кулетет...

— Аж не віриться, що стереотипи радянської доби такі живучі...

— Хай уже Узбекистан є далекою мусульманською республікою. Але ж і кавказці дивляться на нас через російські окуляри! Я це помі-

тив у Дагестані, коли вже повертався з Ірану додому. Було так: зупинили мене дашники і почали відраджувати їхати через Чечню. Мовляв, краще зробити «гак» у 200-250 кілометрів рівнинною російською територією. Тут ще під'їхали «круті» дагестанці на джипі, приєдналися до нашої розмови. Почали говорити трохи про політику, мені здалося, що ці хлопці мене спеціально провокують. Мовляв, що ж це ваш президент допомагає грузинам? Нагадаю, що був 2008 рік, тривала російсько-грузинська війна. А Дагестан хоч і має автономію, все ж вважає себе частинкою Росії. Телебачення переконало їх, що Україна проти Росії, а отже... проти Дагестану. Але коли я переконав хлопців, що українці аж ніяк не є ворогами кавказців і взагалі в кожній нації є і добрі, і погані люди, бачу — очі в «крутеликів» потепліли... Підходить до мене один з них і каже: «Візьми ось трохи грошей — даємо від широго серця. Ти непогана людина, ми знаємо, що ці гроші тобі знадобляться!» Я відмовлявся спочатку, але аргументи хлопців були неспростовні. Як мандрівник і справжній «народний посол», я переконав дагестанців, що Україна їм не ворог, і це було належним чином оцінено.

— Виходить, що мусульмани шанують мандрівників?

— Дійсно, шанують. Але не треба думати, що християни гірші. Мене й вірмени зустрічали чудово, але трохи «напружували» розмовами, мовляв, яка чудова країна Росія, і як важливо з нею дружити. Це трохи дивно звучало у 2008 році, в розпал російсько-грузинської війни. Може, й не всі вірмени так думали, а лише ті, з ким я розмовляв? З Вірменії до

Родина Нізевих із Сімферополя

Грузії я також добрався автостопом, мене підвезла молода сім'я. Дізнавшись, що я з України, вони проїхали зайвих сорок кілометрів, підвезли мене до самого грузинського кордону. Виявилося, що це була грузинська родина. Вони були впевнені, що на грузинській території мене чекає теплий прийом і тому спокійно передали «з рук у руки» своїм же землякам. І не помилилися! На кордоні було багато народу, всі заповнювали якісь папірці, всіх ретельно перевіряли... Але тільки-но грузинські прикордонники побачили мій український паспорт, відразу ж почали називати братом, а потім, щоб зробити мені приємно, почали згадувати і наспівувати українські пісні. Вони дуже були вдячні за допомогу України під час тієї війни. А 1 вересня у Грузії був «живий ланцюг» через усю країну, який мав символізувати єдність грузинської нації. І хоч була нагода доїхати з далеkobійниками до самого Батумі, але в такий день я вирішив бути з грузинами. До речі, на мітингу бачив і український прапор, його тримали місцеві жителі.

— Сергію, а які враження від Індії?

— Я б назвав Індію країною контрастів і парадоксів. Тут панує якийсь «врівноважений хаос». А ще її можна назвати країною ілюзій. Тут багато іноземців, які втекли сюди від американських чи європейських проблем і живуть роками... Зустрів я там і земляків. Це було в Нью-Делі, в департаменті закордонних справ. Мені конче треба було продовжити візу. Було там дуже багато туристів з різних країн, і я почав приглядатися до людей з європейською зовнішністю, сподіваючись, що якийсь по-

ляк, чех або росіянин детально розповість, як це краще зробити. І раптом побачив сімейну пару, а у них в руках... українські паспорти! Ви не можете уявити моєї радості! Підійшов до цих найдорожчих у світі людей і радісно вигукнув: «О-о, здається, я тут не один?» А вони мені «что-что?» Отже, не зрозуміли спочатку, бо це були російськомовні кримчани. Але що мова, коли у нас однакові паспорти, коли ми з однієї країни! І вони, і я були дуже раді зустрічі. Знаєте, як приємно було зустріти в Індії родину з Сімферополя! Допомогти мені вони мало чим могли, залишався один варіант — їхати в Непал, а вже там робити нову індійську візу. Головне, що мої нові друзі запросили заходити до них на зворотньому шляху і пообіцяли нагодувати українським борщем. Виявилося, що у них четверо дітей, і вони тут з християнською місією. Ну, молодці, — я почав пишати такими земляками... Прикро, що мені тоді довелося терміново вирушати до Непалу, бо віза закінчувалася. Але на зворотній дорозі я знову заїхав до родини Нізевих і довго насолоджувався гостинністю земляків. Уперше за кілька місяців наговорився з українцями. Дарма, що Юрко і Тетяна російськомовні, але вони такі гостинні і таким смачним українським борщем мене нагодували! Вже там, у Індії, у мене виникло неперборне бажання швидше повернутися в Україну. І вирішив: тільки-но ступлю на українську землю, впаду на коліна і ніжно-ніжно поцілую її...

Розмовляв Сергій ЛАЩЕНКО

Мавзолей Тадж Махал — одне з семи чудес світу

НА КОНТРОЛІ У СОЛДАТСЬКИХ МАТЕРІВ

Минулого тижня матроські колективи військ берегової оборони Військово-Морських Сил України у Криму відвідали представники одразу двох громадських організацій — Комітету солдатських матерів з м. Севастополя та Всеукраїнського громадського об'єднання «Надія армії» під керівництвом Надії Савицької.

У рамках роботи з молодим поповненням «Осінь-2011» гості ознайомились з умовами служби матросів строкової служби у с. Перевальному, м. Феодосії та м. Керчі. Нагадаємо, що лише місяць тому, 26 листопада, у Керчі військову присягу на вірність українському народові склали 250 строковиків практично з усіх куточків нашої країни. Наразі юнаки проходять службу у різних військових частинах військ берегової оборони по всьому Криму.

Солдатські матері та батьки цікавилися умовами служби своїх синів, побутом військовослужбовців, харчуванням, стосунками з офіцерським і сержантським складом, з товаришами по службі, станом здоров'я.

У батальйоні морської пі-

хоти ВМСУ, де командиром є підполковник Олександр Конотопенко, в приміщенні матроського камбуза зібралося понад 100 строковиків різних періодів служби. Під час бесіди з юнаками Надія Савицька наголосила на важливості виконання статутів Вітчизняних Сил України:

— Цей армійський закон виписаний кров'ю ваших попередників. Це заповідь доброї військової служби, якою ви потім будете гордитися. Всі пам'ятають про свої права, але розпочинати треба зі зразкового виконання покладених Вітчизною обов'язків, — підкреслила Надія Савицька.

Керівник громадських організацій поділилася з солдатами життєвими історіями з військової служби їхніх однокласників. Розповіла про неочайні вчинки, які інколи псувають молоде життя. Продиктувала свій мобільний телефон, і закликала пережити усі можливі негаразди разом. Вона пообіцяла сприяти у налагодженні відкритого діалогу між матросами, офіцерським складом, батьками і закликала завжди писати додому листи:

— Представники комітету обдзвонили понад півтисячі кримських родин, діти яких проходили військову службу. Уявіть собі, за п'ять останніх років у деяких сім'ях не виявилось жодного солдатського листа. Одна мама вже кілька років береже СМС-ку в мобільному телефоні від сина. Листи, які ми знайшли, були п'ятирічної давнини.

— Ваші мами завжди хочуть від вас чути, що ви любите, не забувайте про них, пишіть їм! Зв'язатися з батьками просто — набрав номер і зателефонував. Але ці солдатські листи дуже і дуже важливі, вони перечитуються і зберігаються у сім'ях тривалий час.

Не секрет, що у присутності батьків-командирів юнаки часом соромляться говорити про свої проблеми. Для налагодження більш відкритого діалогу офіцери завжди дають можливість поспілкуватися з представниками громадських організацій безпосередньо, без свідків.

Заступник командира з виховної роботи майор Владислав Ломтев наголосив, що робота Комітету солдатських

матерів допомагає і командирам, і молоді:

— Хлопці відчувають, що в армії вони залишилися не наодинці зі своїми проблемами, можуть розповісти про те, що не скажуть ані своїм товаришам, ані командирам. Це допомагає вчасно попередити події, запобігти усьляким негараздам. Крім того, зміцнює військову дисципліну, виховує в молоді добре

ставлення до виконання військового обов'язку. А значить, зміцнює й обороноздатність усієї країни.

На завершення візиту, який проходив у відвертій, доброзичливій атмосфері, військовослужбовці пообіцяли писати додому листи, подарували голові комітету солдатських матерів Надії Савицькій вимпел морської піхоти України та сфотографували-

ся на добру згадку.

До кінця поточного року робота представників громадських організацій запланована й у інших частинах Військово-Морських і Повітряних Сил ЗС України, що дислокуються у різних кутках Кримського півострова.

Руслан СЕМЕНЮК,
Регіональний медіа-центр
Міністерства оборони
України

НАСТАВНИК «АГРАРНИХ» КОМАНДИРІВ

У Кримському агротехнологічному університеті Національного університету біоресурсів і природокористування України 66-річний полковник у відставці Михайло Біша й досі має пряме відношення до ратної справи. Адже він — єдиний у цьому знаному на півострові навчальному закладі старший викладач військової кафедри. На його персональному педагогічному «рахунку» близько двохсот молодших лейтенантів запасу за спеціальністю «командир механізованого взводу».

Додам, що стільки офіцерів-запасників Михайло Карпович підготував відтоді, як у 2003 році прийшов працювати в університет. Сьогодні він опікується відразу аж трьома взводами — це 97 студентів з різних факультетів, які, між іншим, пройшли конкурсний відбір. Конкурс на кафедру чималий, скажімо, торік становив 6 чоловік на місце, хоча спочатку бажано, як кажуть, удень з вогнем важко було знайти. Чому ж це потім «переклинило» майбутніх агрономів і технологів? Сам їхній наставник знаходить пояснення таке: чимало випускників обирають не село, а державну службу, зокрема, податкову адміністрацію, силові відомства, де наявність первинного офіцерського звання — гарантована умова подальшого кар'єрного зростання. Ну, й комунікабельність, обізнаність, багатий життєвий досвід викладача «военки» (на це вказали у бесіді зі мною колеги Михайла Біши) теж, певно, припали юнакам до душі.

— Тут, у кримському університеті, я проводжу теоретичні заняття з тактики, військової топографії, стрійової підготовки, методику виховної роботи, — окреслює коло своїх нинішніх обов'язків Михайло Карпович. — Раз на півроку ми виїжджаємо на кафедру головного, київського університету, де упродовж десяти днів мої студенти вивчають бойову техніку, а вже на полігоні у Гончарівську закріплюють набуті знання практично, зокрема, виконують стрільби.

Прикметно, що у своєму житті Михайло Біша вже мав справу із запасниками, точніше «партизанами», тобто людьми, призваними на короткотермінові військові збори з «гражданки». Більше того, з ними він навіть понохав пороху по-справжньому, в афганських горах...

А починалось це ще восени 1977 року, коли після закінчення Військової артилерійської академії капітан Біша потрапив до ТуркВО, у 108-му мотострілецьку дивізію, що дислокувалась у прикордонному узбецькому місті Термез. І відразу опинився у вирі оргштатних заходів: надійшов наказ про розгортання на базі кадрованого гаубичного артилерійського дивізіону артполку. Його ко-

мандиром призначили підполковника Олександра Захаренка, начштабу — Михайла Бішу. На початку наступного року за директивою Генштабу полк по тривозі приводять у повну бойову готовність з відмобілізуванням. Частина тоді в один момент поповнилась 700 новими бійцями, приписаними до неї військоматами Сурхандар'їнської області Узбекистану. Наступний етап — злагодження і бойові стрільби новоспечених підрозділів частини в окружному гірському навчальному центрі «Келята», що в 70 кілометрах від туркменської столиці Ашхабада. Буквально через декілька місяців сценарій повторюється з тією лише різницею, що маршрут для здійснення маршу в район проведення командно-штабних навчань значно ускладнюється і збільшується його протяжність.

— Утретє нам оголосили повну бойову готовність 10 грудня 1979 року, — згадує далі Михайло Біша, — за відпрацюванням сценарієм почали приймати своїх приписників, техніку з народного господарства — автомобілі ГАЗ-53, «Колхіда». А ще за нарядами майно з окружних складів — радіостанції, ПРП-3 (пересувні розвідпункти), топоприв'язники, польові кухні, ліжка, постільну білизну з розрахунку на 1100 осіб. Ось тоді ми вже збагнули, що готується щось серйозніше. А після обіду 25 грудня керівний склад дивізії зібрав у себе комдив генерал-майор Олександр Кузьмін і видав бойовий наказ. Згідно з ним нашому полку у складі чоти-

рьох дивізіонів належало рівно о 2.00 перетнути радянсько-афганський кордон, здійснити марш і зосередитись у районі міста Баглан.

Усе пройшло без ексцесів. За винятком хіба що того, що 31 грудня вже на під'їзді до Кабула в районі Аміновки — так назвали кишлак, звідки родом був шойно скинутий афганський президент Амін, нас зненацька обстріляли із стрілецької зброї. Але ніхто при цьому не постраждав. Натомість ми розгорнули одну з батарей і зробили декілька залпів із гаубиць по дувалах, де ховались нападники. Після цього все стихло і колона поновила рух.

Перші місяці виконання «інтернаціонального обов'язку» в Афганістані для гармашів (полк розмістився на околиці Кабула) майже нічим не відрізнялися від полігонних буднів в Союзі: облаштування на голому місці табірної містечка, організація його охорони, водозабезпечення і харчування, налагодження навчального процесу. Місцеві жителі ставились до «шураві» цілком доброзичливо. Інколи дошкуляли хіба що надмірною, притаманною східним людям цікавістю.

Невдовзі Михайла Бішу перевели на рівнозначну посаду у Шинданд. І саме там офіцер сповна пізнав усі тонкощі реальної бойової роботи. Ще б пак, фактично жодна значуща операція під орудою комдива генерал-майора Бориса Громова (у майбутньому командарма 40-ї армії і нинішнього губернатора Московської області) не обходилась без «бога війни». Безпосередньо начштабу артполку Михайло Біша долучався до них як старший від артилерії, тобто відповідав загалом за її «грамотне застосування» — якщо брати в загальних рисах. У цій ролі Михайлу Карповичу довелося побувати не менше тридцять разів...

Після Афганістану Біша повернувся на рідну Україну, командував у Київському військовому окрузі навчальним артполком, ардивізією, обіймав посади начальника ракетних військ і артилерії армійського корпусу, заступника начальника штабу ракетних військ і артилерії ТуркВО. Після звільнення у 1993 році Михайло Карпович спробував себе знайти у різних цивільних іпостасях (навіть редагував у Сімферополі газету «Армійська взаємодопомога»). Але, зрештою, як він сам сьогодні зізнається, душа потягнулась до того, що йому ближче. На військовій кафедрі аграрного вишу колишній офіцер-артилерист знайшов свою «позицію».

Василь САДОВСЬКИЙ

На знімку: полковник у відставці Михайло Біша (ліворуч)
Фото з сімейного архіву М. Біши

ЯК БАТЬКО, ДІД І ПРАДІД

Чого-чого, а польовий «аромат» своїх грізних «Гіацинтів» старший лейтенант Володимир Торшин, як, власне, й решта офіцерів і матросів його 4-ої гаубичної артилерійської батареї, цьогогоріч вдихнув сповна. Це при тому, що всякий раз гармаші спеціально обмежували себе у порохових зарядах, позаяк вели стрільбу геть не на максимальну передбачену для цієї далекобійної гармати дальність. Починаючи з ранньої весни, коли на дальніх плацях Ангарського полігону тільки-но пробиваються ніжні первоцвіти, і закінчуючи переможними залпами на висушеному сонцем морському десантному полігоні «Опук». В останньому, четвертому випадку йдеться про апогей навчання «Адекватне реагування-2011». Тоді підрозділ Володимира Торшина у складі зведеного дивізіону прямо з маршу завдав вогневого удару по морському десанту уявного супротивника.

А ще є у цьому калейдоскопі полігонних подій, так би мовити, стрільба на замовлення. Її влітку замовив не хто-небудь, а поважна військова делегація однієї з країн Південно-Східної Азії. У іноземців був предметний інтерес, зокрема, щодо спроможностей українських розрахунків і практичних можливостей гармати 2А36 «Гіацинт-Б» на всіх етапах — із моменту приведення до бою до самих пострілів по визначених мішенях. Тоді на кону, зрозуміло, стояла не лише репутація частини Військово-Морських Сил, а й престиж країни загалом. Із цієї відповідальною місією 24-річний офіцер, за словами його прямого начальника — командира 406-ї окремої Сімферопольської берегової артилерійської групи полковника Дмитра Козаченка, — теж гідно впорався. Тож цілком логічним і справедливим виглядає той факт, що за підсумками минулого навчального року Володимир на днях отримав із рук старшого командира свою першу за три роки офіцерської служби відомчу нагороду — медаль «За особисті досягнення» II ступеня.

Цікаво, що своє перше місце служби він вибрав свідомо — як випускник Львівського інституту сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного з «червоним» дипломом мав на те законне право. Щоправда, перед цим порадившись зі своїм батьком. Він, як і дід, і прадід Володимира Торшина, були кадровими офіцерами-армійцями.

Василь ДРАГОЛЮК

НАШОГО ЦВІТУ... ПО ВСЬОМУ КРИМУ

Жителька Феодосії Валентина Григорівна Комарова, активна просвітянка і член Конгресу українських націоналістів, людина незвичайна. Про її енергійність, дієвість, активну державницьку патріотичну позицію добре знають не лише в місті, а й далеко за його межами. Напередодні ювілею, який цими днями відзначає Валентина Григорівна, її провідав кореспондент «Кримської світлиці».

— Валентино Григорівно, розкажіть, будь ласка, про себе.

— Народилась я 30 грудня 1941 року у Краснодарі. Мої батьки на момент початку війни проживали у Керчі, мама була вчителькою молодших класів, а батько працював, скажімо так, у силових структурах. Коли почалася війна, батько був відповідальним за евакуацію заводу ім. Войкова і таким чином наша сім'я потрапила до Краснодара. Прожили ми там до квітня 1944 року. Коли звільнили Керч і Феодосію, ми повер-

падку — загибелі нашої дитини — я не змогла працювати у місці, де все мені нагадувало про неї, і тому мій чоловік Пантелій Іванович Комаров допоміг мені перевестися до музичної школи № 1. Там я була музикантом оркестру, а також викладала музичну літературу і сольфеджіо протягом сімнадцяти років. Загалом же пропрацювала у музичних школах тридцять років.

Усе життя співала, з самого дитинства. Бо українці мають співати за покликом серця. А навчилася цьому,

якими щотижня проводжу заняття, де розповідаю їм про нашу історію, про УПА, Бандеру, Шухевича і таке інше. Ці знання можуть знадобитися їм в майбутньому.

— А як ставляться люди до того, що у вашій бібліотеці висять портрети Бандери, Шухевича, Мазепи, адже для Криму це не характерно?

— Якось я перед черговою комісією зняла портрет Бандери, так перше, що спитали: «Куди подівся Бандера?» При цьому не виявляли ніякої ворожості. Тоді я і вирішила, що портрет Провідника буде тут висіти, незважаючи ні на що. Були деякі молоді люди, які не сприймали Бандеру, так я їм розповіла про те, що 30 червня 1941 року у Львові уряд, створений ОУН(б), проголосив Акт відновлення українсь-

увати її у побуті, де тільки можливо.

— А чи помітне у Феодосії українське життя?

— Життя, звичайно, є, але дуже кволе. Я є головою феодосійського міського осередку «Просвіти», у якому 25 членів, та, на жаль, більшість із них уже доволі літні люди, а тому не можуть виявляти тієї активності, якої хотілося б.

— А як же молодь, чи приходить вона в українські організації?

— На жаль, у нас дуже потужну роботу проводить «Русское единство», у якого досить солідне фінансування, і тому ми не можемо з ними конкурувати. А можливо, молодь просто боїться задекларувати свою українськість, адже значна кількість жителів Феодосії, та й усього Криму, завезені сюди з Росії після депортації татар, і тому не завжди адекватно ставляться до всього, що пов'язано з Україною.

У 1992 році я пішла на пенсію за вислугою років. Півтора року я просиділа вдома, але, маючи дієву натуру, не змогла бути звичайною пенсіонеркою і після того, як мій чоловік очолив будівельне училище, прийшла сюди працювати бібліотекарем.

— Як він ставиться до вашої просвітницької та патріотичної діяльності?

— Дуже добре. Інакше б не дозволив мені займатися цим в училищі. Мені навіть вдалося випросити, фактично виплакати, для бібліотеки кілька полицок сучасної української літератури. Багато книг принесла сюди і із своєї домашньої бібліотеки. Якби було фінансування, я зробила б бібліотеку повністю українською. До речі, мій чоловік — єдиний в училищі, хто викладає свій предмет українською мовою.

Почавши працювати у бібліотеці, я познайомилася з представниками багатьох українських видавництв із Києва, Львова, Дрогобича, де і замовляю собі книги. Навіть підручники для учнів намагаюся замовляти тільки українською мовою.

— Згадайте, будь ласка, як поставала Україна у Феодосії?

— О, це треба почати з 1954 року, коли Крим увійшов до складу УРСР. Тут

була фактично маленька революція, коли місцеві били себе у груди і кричали, що їм не потрібна ця Україна, що вони — росіяни і таке інше. Але потім звикли. Українську мову у школі можна було не вивчати — за бажанням батьків. Коли постало питання про вивчення моїм сином української, вчителі намагалися відговорити мене від мови, але ми з чоловіком наполягли, щоб він вивчав.

Після здобуття Україною незалежності у нашому місті з'явилася «Просвіта», і я відразу ж стала її членом. А згодом вступила до Конгресу українських націоналістів. Завжди беру активну участь у просвітницьких та політичних акціях державницького спрямування. У 2004 році провела агітацію за Віктора Ющенка, не боялася будь-якої роботи. Навіть газети та агітки на вулицях розповсюджувала. Не знаю чому, але де б я не була, куди б не їхала, обов'язково знаходиться людина, якій цікаво подискутувати зі мною з приводу українського питання. Я, мабуть, конфліктна людина, бо завжди вступаю у полеміку. Пам'ятаю випадок: їду я у автобусі, а водій слухає так званий шансон. Я йому й кажу: «Вимкніть, будь ласка, цю мелодію». А він мені: «Чого б це? Нікому не заважає, а вам заважає». Не знаю, як би розвивалися

події, якби не вступився за мене ще один чоловік, який сказав водієві: «Ми не у зоні. Жінка вас просить. Вимкніть». І водій таки вимкнув.

— На початку становлення української незалежності позиціонувати себе українцем у Криму навіть було не завжди безпечно. Чи були у вас якісь серйозні конфлікти з цього приводу?

— Звичайно, були. От, наприклад, я разом зі Студентським братством організувала акцію протесту проти підняття російського прапора над Будинком офіцерів Феодосії, який орендує ЧФ Росії. Я подала заявку на проведення акції, і мені впродовж тридцяти хвилин принесли листа, в якому це заборонялося. Однак хлопці, незважаючи на заборону, все одно поставили сім наметів, які практично відразу розстрожили прибічники ПСПУ. Коли я з'явилася на місці проведення заходу, мене одразу ж забрали у міліцію, де склали адміністративний протокол. Однак після підключення до справи нашого активіста Миколи Білого, а згодом і начальниці кримського СБУ генерала Пшеничного суд виніс лише усне попередження про неприпустимість у подальшому вчинення незаконних дій.

— А що Ви можете розповісти про фестиваль української книги у Феодосії?

— Основним ініціатором цього фестивалю є наш феодосійський дитячий письменник Євген Білоусов. «Просвіта», у моїй особі, по можливості йому допомагає. На фестивалі з'їжджаються видавці з усієї України. Він, безперечно, дає позитивні зрушення в плані популяризації української літератури у Криму взагалі і у Феодосії зокрема.

— Ми довідалися що днями Ви святкуватимете свій ювілей. За дорученням редакції і від себе особисто вітаю Вас з цією подією. Здоров'я Вам, щастя, вічної молодості, адже Ви так потрібні Україні!

Розмовляв
Олекса НОСАНЕНКО

нулися додому.

До шести років я жила у бабусі на Київщині у селі поблизу станції Березань. Мабуть, тому, що ніхто нам нічого не забороняв і ми гуляли, де хотіли, а й виросла такою волелюбною. Після повернення до Феодосії мама віддала мене у музичну школу по класу скрипки. Цим і визначилася моя подальша кар'єра. Потім, у 1963 році, я закінчила Полтавське музичне училище також по класу скрипки, а у 1971-му — Сімферопольське музичне училище за спеціальністю «Теорія музики». Після закінчення Полтавського училища я сім років пропрацювала у Пирятині. А після навчання у Сімферополі я працювала у смт. Кіровське. Ми разом з директором відкривали там музичну школу. Пам'ятаю, як вперше сіла в автобус на Кіровське і сама собі сказала: «Ну от, вирушаю у нове життя». Одна жіночка почувала, та й каже мені: «Та ви що, це ж не в той бік їхати». Але я знала, що мое життя тепер у Кіровському. П'ять з половиною років я навчала дітей грі на скрипці у Кіровській музичній школі. Потім повернулася у Феодосію. Пішла працювати завучем у Феодосійську міську школу № 2, якій теж віддала п'ять з половиною років свого життя. Після трагічного ви-

слушаючи радіо, особливо охоче слухала Валерію Барсову та Надію Обухову. Коли навчалася у Полтавському училищі, ті, хто чув, як я співаю, думали, що я навчаюся на вокальному відділенні. Я знала практично усі оперні твори з училищної програми.

— Звідки у жительки Криму така любов до України?

— Справа в тому, що по материнській лінії усі мої родичі були українцями. А потім мені до рук потрапила одна книжка про Київ. Назви її я вже не пам'ятаю, але там описувалася історія нашої столиці від перших князів Аскольда і Діра. Та й взагалі я дуже багато читала і читаю й тепер. Бабуся навчила мене відповідально ставитися до читання. Ніколи не вивчаючи української, я вже в дитинстві добре знала Шевченків «Кобзар», бо у автобусі було видання приблизно 1918 року. Спочатку я читала книги з народознавства, але згодом мені більше подобалися історичні книги та класика. Зараз моя домашня бібліотека наповнена лише книгами українською мовою. У бібліотеку, де я працюю, я передплатила усі українські газети і, звичайно ж, «Кримську світлицю».

В своєму училищі я попросила педагогів-вихователів направити до мене групу молодих українців, з

кої державності, після якого Бандеру було ув'язнено практично на весь період Другої світової війни у німецькому концтаборі Заксенгаузен, а ще пояснила, що він нікого не вбивав, а був політиком. Після цього ніхто вже мені нічого не казав. Якщо з людьми нормально розмовляти доступною мовою, то ніякої агресії не виявляється. Хочу, щоб молоді люди, які приходять до мене, розуміли, що таке ідентичність, національна свідомість, українська мова. Пояснюю їм, що мова — це код життя, тому треба використо-

ДИТЯЧА ТАБЕЛА В "КРИМСЬКІЙ СВІТЛИЦІ"

УВАГА: КОНКУРС!

«МЕНІ ТРИНАДЦЯТИЙ МИНАЛО...»

До 13-річчя кримської дитячої газети «Джерельце» під Шевченковим гаслом «Мені тринадцятий минало...» оголошується **творчий конкурс серед юних читачів** — школярів Криму і всієї України. Надсилайте на адресу редакції (звичайною або електронною поштою) ваші **літературні, поетичні, публіцистичні твори** — на будь-які теми, які могли б бути надрукованими в дитячій газеті. Компетентне журі, яке очолює незмінний шеф-редактор «Джерельця» Данило Андрійович Кононенко, оцінить і відбере кращі твори доробки, автори яких отримають шанс вибороти суперприз та інші нагороди!

Крім творчих завдань, будуть й цілком конкретні, за які нараховуватимуться додаткові бали. Ось одне з них:

— **КОЛИ ВИЙШОВ ПЕРШИЙ НОМЕР «ДЖЕРЕЛЬЦЯ»?**

— **ХТО, НА ВАШУ ДУМКУ, НАДАВ ДЛЯ ПЕРЕМОЖЦЯ КОНКУРСУ У «ДЖЕРЕЛЬЦІ» ЦЕЙ ГОЛОВНИЙ ПРИЗ — РОЗКЛАДНИЙ ВЕЛОСИПЕД, ЯКОГО ТРИМАЄ В РУКАХ ГОЛОВА ЖУРІ?**

Чекаємо на ваші відповіді, вірші, оповідання, репортажі, новели, статті. Творіть! Дерзайте! Перемагайте!

Зауважте, що твори наших юних читачів, які ми публікуємо сьогодні, вже беруть участь у конкурсі!

КОВТОК ЧИСТОГО ПОВІТРЯ

Якось ми з Надиром засиділися за вечерею. За вікном було вже темно, зійшов молодий місяць. Ми сьогодні пізно прийшли додому — для середи це звична справа. У цей день я затримуюся в школі, тому що займаюся в театральній студії, а у Надирі тренування з дзюдо. Ми вже пили чай, коли з-за столу підвівся дід, збираючись дивитися по телевізору «Подорожці». Раптом він зупинився і подивився мені під ноги, а потім докірливо спрямував погляд на мене. Я спочатку було здивувався, потім глянув собі під ноги і все зрозумів... Біля моїх ніг лежав шматок хліба, — як він туди потрапив, не второпаю! Справа в тому, що в нашому будинку до хліба завжди ставилися, як до якоїсь святині, бо ще покійна бабуся розповідала, що мрією дітей перших повоєнних років було бажання наїстися простого чорного хліба. А тут під моїми ногами лежав білий пшеничний краєць...

— Підніми хліб! — суворо сказав дідусь. — У голодні часи ось цим шматочком хліба, який зараз лежить під вашими ногами,

Бекір Аблаєв

хтось міг врятувати собі життя...

Нам з братом стало соромно, опустивши голови, ми сиділи за столом, боячись підвести очі. Дід дуже рідко сердився на нас. Він, трохи помовчавши, продовжив:

— Я зараз вам розповім про голод, а ви подумайте і зробіть висновки, — сказав дід. — Історія, яку я вам зараз розповім, трапилася в далекі 30-ті роки. У країні почався голод. З прилавків магазинів зникли хліб, борошно та інші продукти. Люди пухли з голоду і вмیرали. Особливо страждали діти... У Криму люди теж страждали від недоїдання, але найважче було у багатьох областях України та Росії... Пам'ятаю, з України люди, рятуючись від голоду, їхали до Криму. В наше село Акманай приїхало кілька сімей, дві з яких оселилися у нас вдома: одна сім'я оселилася в халупі, а друга влаштувалася в коморі, переробленій під житло. Добре запам'ятав дядька Івана Євтушенка.

Сім'я його складалася з дружини і трьох ще зовсім маленьких дітей. Він говорив українською, а ми трохи знали російську мову, тому одне одного розуміли. Жили ми з ними дуже дружно. Ми, як могли, допомагали їм, ділилися тим, що у нас було. Пам'ятаю, як ми допомагали рибалкам тягнути сіті. Справа в тому, що багато жителів села Акманай вживали за рахунок рибної ловлі, і рибалки за нашу роботу платили нам рибою. Пам'ятаю, як ми з дядьком Іваном ходили купатися, потім йшли вздовж берега моря і збирали рибу, яку хвилю викидало на берег... Так минав час, життя потрохи налагоджувалося.

Потім почалася війна, і ми знову пережили кілька голодних років. У 1943 році мене погнали в рабство до Австрії. Навесні 1944 року мені і кільком моїм товаришам вдалося втекти і приєднатися до Червоної Армії, в якій

прослужив до 1951 року. Про депортацію кримських татар дізнався лише в 1945 році з листів родичів. Вони мені написали, що 18 травня 1944 року дядько Іван заступився за нас і намагався довести військовим, що ми ні в чому не винні, на що йому пригрозили, що за вчинення опору владі його разом з сім'єю виселять з Криму разом з кримськими татарами. Свою сім'ю, — продовжував дід, — я знайшов у 1951 році після демобілізації з армії в Самаркандській області, недалеко від міста Джуми, в радгоспі імені Ілліча, куди потрапила значна частина акманайців. Окрім кримських татар, а вони становили 90 %, у радгоспі жили чотири родини німців Поволжя, 12-14 сімей росіян, розкуркулених і висланих з середньої смуги Росії, три корейські сім'ї та чотири сім'ї турків-месхетинців, які також потрапили сюди в роки лихоліття... Потрібно сказати, що всі ми, об'єднані одним нещастям, жили дуже дружно. Серед кримських татар було багато висококласних фахівців, тому радгосп завдяки спецпереселенням став одним з найбагатших у республіці.

Минав час, велика частина акманайців перебралася в м. Джума, будували будинки, грали весілля, народжували дітей, але ні на хвилину не забували про свою історичну Батьківщину, про Крим. Вони вірили, що настануть такі часи, коли вони зі своїми дітьми повернуться у свої рідні краї, до свого рідного Акманая.

На початку 60-х років у житті депортованих акманайців відбулася знаменна подія — в місто Джума приїхав Іван Миколайович Євтушенко. Це той самий Євтушенко, який, рятуючись від голоду в 30-ті роки, знайшов собі притулок і порятунок у нашому рідному селі. Минуло стільки років, а він не забував акманайців, нашу сім'ю, шукав нас і знайшов! Зустріч з дядьком

Іваном описати дуже важко, стільки було радості, стільки вражень! Він розповів нам, що живе, як і раніше, в Криму, що нас там дуже не вистачає, що Крим без кримських татар — це не Крим! У нашому будинку всі ці дні збиралися колишні сусіди, родичі, колишні односельці. Вони приходили, щоб послухати розповіді про Батьківщину з вуст людини, яка живе там. Для них це означало дуже багато, бо це була перша вісточка з Криму, з їхнього рідного Акманая — це був для них воістину ковток чистого повітря. Євтушенко прожив у м. Джума близько десяти днів і всі ці десять днів він був найбільш бажаним гостем у будинках колишніх акманайців. І з ким би він не спілкувався, завжди з вдячністю згадував мого батька, вашого прадіда — діда Аблу, який врятував його і його сім'ю від голоду в 1932 році...

Приїзд дядька Івана Євтушенка в м. Джума надихнув акманайців на боротьбу за повернення на свою Батьківщину. Він знову поїхав додому в Крим, а ми ще довго його згадували.

Дід, розповівши нам цю історію, довго сидів мовчки, а потім пішов до себе в кімнату. А ми з братиком, деякий час обговорювали цю історію.

— Слухай, Бекір, адже нащадки дядька Івана живуть, напевно, в Криму, — раптом сказав Надир, — напиши про це!

Так, подумав я, про це варто написати, і не тільки про це! Про те, що ми — щасливе покоління, яке не зазнало страшних голодних років... Про те, що ми пишаємося тим, що народилися і живемо на батьківщині своїх предків, у найпрекраснішому куточку земної кулі — в Криму. І про те, який у нас чудовий дідусь Абду-решит!

Бекір АБЛАЄВ,
учень 7 класу Нижньогірської ЗОШ № 2 в АР Крим

Моє ім'я, Олена Федяй, вісімнадцять років. Я живу та навчаюся у селі Вільшана Недригайлівського району Сумської області. Кажуть, що у кожній людині своя стежина в житті. У когось вона проходить через квітучий, залитий сонцем сад, у когось — через тернисте поле, а моя взяла свій початок з блакитноокого джерела поезії. Хтось з мудреців сказав, що завжди потрібно прагнути до прекрасного, несучи свою мрію через вогонь і воду, дощі і спеку, і дійти до зірок. Ще з самого дитинства полюбилися мені рідні краєвиди, барвиста мова і його величність Слово. Тоді ця любов виливалася у невеличкі віршовані рядочки, зовсім прості і дитячі... Якщо коротко розповісти про себе, то нічого незвичайного ви не помітите. Люблю малювати, читати соціально-психологічну прозу. З радістю вивчаю англійську та німецьку мови, історію, світову літературу. Мое хобі — художня фотографія. Маю публікації в газетах району та області, книгах «Як світ весняний», «Діти Сули». Головним девізом свого життя вважаю слова Марини Цветаєвої: «Не самозванка — господиня я. І не служниця — крихт мені не треба...»

В майбутньому мрію опанувати професію журналіста.

Прошу ознайомитися з моїм творчим доробком.

МИ — ПАТРІОТИ

Ми — патріоти!
Є у нас майбутнє,
Думками ми злітаєм до зірок,
І б'ється в грудях
серденько відчутно,
Ми робимо до мрії перший крок.
Стокрили птахом
майорить пшениця,
Блакитне небо —
наш славетний стяг.
Ми — українці!

Треба цим гордиться,
Живемо на козацьких берегах.
В віках не стихла України слава,
Не відриміла з битвами синів.
На вільну Батьківщину
маєм право,
Наш дух іще ніхто не підкорив!

* * *

Учителі, ви — сонечко весняне,
Ви — наші квіти,
райдужні, барвисті...
І музика закоханих туманів,
А вчення ваше — зоряне намисто.
Нехай здійсняться помисли і мрії,
Кульбабками розстелиться

стежина,
Святиня ви для всіх завзятих
учнів,

Бо ж разом ми — міцна
шкільна родина.
Бажаєм вам здоров'я,
творчих злетів,

Хай пісню вквітчаються уроки,
А діти будуть чисті і відверті,
Щоб з гордістю робили
перші кроки.

Спасибі вам за ласку і підтримку,
За блиск в очах, за радості
й тривоги...

Ви в нас найкращі,
і я вдячна долі,
Що наші перетнулися дороги.

ЗИМОВИЙ ЕТЮД

Блукає тиша заметами,
Мороз їй панчішки сплів...
Зима! Завірхо срібне плетиво,
Самотня сповідь років...
На вікнах пейзаж узорамі,
Спішать вишивані дні...
І марять поети зорями,
Їх сніг ще такі молоді...
Сніжком заціловані стежечки,
Туманом гаптована мить...
Думок кароке мереживо,
І вітру не зупинить...

* * *

Квіткових ливнів
запашні сліди...
Я затишок влітаю в коси.
А ніч багрянцем розшиває дні,
Такі п'янки, такі зеленоокі...
Дрімає тиша у обіймах верб.
З туману я сплету віночок.
І посміхнеться радо красень-клен,
Берізка-мавкам зазирає в очі.
Медовим сонцем квітне силует.
Я погляду не відведу від неба.
Ромашок Місяць назбирає букет —
Він на побачення спішить до мене.

Олена ФЕДЯЙ

І ВСЕ-ТАКИ ВІН ІСНУЄ!!!

За вікном кружляли білі пухнасті сніжинки. Вони бавилися, наздоганяючи одна одну, мимоволі заглядали у вікна і падали додолу, встеляючи землю білою ковдрою. Котька сидів біля вікна і наспівував собі під ніс якусь дитячу пісеньку. Перед ним лежав аркуш паперу, в якому хлопчик щось писав, потім закреслював і, задумливо муркочучи, дивився у вікно.

— О, згадав! — скрикнув він і почав писати на аркуші, повільно промовляючи. — Я хочу конструктор! — і, поклавши ручку, додав уголос. — Такий, як у Федька, з червоними баштами!

На мить Котька замовк, потер потилицю і вкотре закреслив написане.

— Та ні! Нашо мені конструктор, краще попрошу у Діда Мороза велосипед, спортивний, з сигналом: «Уі-уі-уі». Я мчу з гори, — Котька схопився з місця і, бігаючи кімнатою, уявляв себе за кермом нового велосипеда, — я — Шумахер! Вийжджаю на останнє коло! Ось уже фініш!

Захоплений грою хлопчик не помітив відчинених дверей і з усього маху налетів на них:

— Ба-ах! Аварія!!! Шумахер зіштов з траси! — вже лежачи на підлозі і потираючи гулю на лобі, промовив Котька і додав. — Ні! Велосипеда не треба!

Зморений роздумами про новорічний подарунок, Котька вирішив перепочити. Він одягнувся, перекинувши через плече зв'язані ковзани і миттю вилетів на двір. Через три будинки від його дому жив Котькин ліпший друг Мишко, саме туди постукав у двері Котя. Двері відчинив Мишко. Обличчя в нього було

стурбоване, одягнений хлопчик був у мамин фартух. Котька, побачивши таке вбрання на своєму другові, покотився зо сміху:

— Ой, що це ти нап'явив на себе? Це ти приміряєш новорічний костюм?

— Мама, мама приїхала! — почулося з сусідньої кімнати, і звідти вибігла Катруся — чотирирічна сестричка Мишка. Та побачивши, що замість мами на порозі стояв Котька, вона заплакала.

Мишко взяв сестричку на руки і тремтячим голосом промовив:

— У нас мама хворіє! — при цьому він відвернувся, щоб Котька не помітив його очей, повних сліз.

Котька зніяковів. Він знав, що Мишкова мама вже другий місяць лежить у лікарні у місті, а Мишко і Катруся живуть зараз самі, бо тата в них нема.

«Як я міг лягнути таку дурість?!» — картав себе подумки Мишко і, намагаючись якось згладити ситуацію, сказав:

— А ви вже написали листа Діду Морозу? Які подарунки замовили?

— Що за дурню ти верзеш? Дорослий хлопчик, а і досі віриш у Діда Мороза! Його ж не існує, це батьки нам під ялинку подарунки кладуть, — не повертаючи голови, сказав Мишко і заходився мити посуд.

— Як це батьки?! — вже трохи осмілівши скрикнув Котька. — А як під ялинкою минулої зими з'явилася енциклопедія про тварин, коли ні мами, ні тата, ні мене вдома не було? Йшли — її не було, прийшли — а вона є?!

— Ти її просто не бачив, або сусіди занесли, коли вас не було.

— Хто?! Я не бачив?! Та я цілий день з ялинки очей не зводив! Не

віриш? От я тобі зараз...

— Хочу до мами, — раптом знову заплакала Катруся.

Котька замовк, не встигнувши договорити те, чим звичай закінчуються їхні суперечки: «...покажу, де раки зимують». А потім вони повинні почати спіати одне одного, потім кататися по підлозі, потім розглядати синці під очима, потім пояснювати вдома батькам, що сталося і, нарешті, три дні одне з одним не розмовляти. Але сьогодні ситуація змінилася: Мишкові було не до цього, він знову взявся заспокоювати сестричку, а Котька, хоч і зник доводити свою правоту до кінця, зараз був задоволений, що не договорив останньої фрази, адже Катрусин плач нагадав йому про їхню хвору маму.

— То я піду? — якось ніяково сказав Котька.

Мишко нічого не відповів, продовжував витирати Катрусині сльозинки, що, мов смарагдові камінці, котилися по її щічках.

Не дочекавшись відповіді, Котька відчинив двері і пішов вулицею на ковзанку. Він ішов, піднімаючи високо ноги і з силою опускаючи їх на сніг, ніби той винен у чомусь. «Діда Мороза йому нема, — примовляв Котька, притоптуючи сніг ногою, — подарунки сусіди підклали, а я не побачив!» Він ще з більшою силою гупнув ногою і, не втримавшись, упав у сніг. «Діда Мороза йому не існує, — продовжував буркотіти Котька, обгрішуючи сніг з одягу, — нехай у мами запитав, раз мені не вірити!» І раптом Котька ніби застиг, потім миттю схопив ковзани і помчав додому. Розкидавши в різні боки чоботи, шарф, шапку, не знімаючи пальта, Котька

схопив аркуш і почав писати: «Дорогий Діду Морозе! Пише тобі Котька. У мене є найкращий друг — Мишко, а в нього захворіла мама. Дуже прошу тебе, Дідусю, зроби так, щоб Мишкова мама одужала і повернулася додому».

Задоволений, що нарешті вирішив, що йому замовити Діду Морозу, Котька поспішив на пошту і віддав листа дядькові Петру — сільському листоноші, який пообіцяв вчасно відправити листа адресату.

Минув тиждень. Завтра Новий рік. Мама поралася на кухні, Котька вносив останні штрихи у новорічний інтер'єр кімнати: печепив зірку на ялинку, прикрасив ваткою зелене гілля. Залишилась ще одна важлива справа — розклеїти на шибках сніжинки. Самі сніжинки Котька вже приготував, тому, зручно уместившись на підвіконні, почав старанно приліплювати білі і блакитні, круглі і шестикутні сніжинки до мокрих шибок. Як зазвичай, він муркотів собі під ніс, підспівуючи за телевизором, де демонстрували музичний концерт. На приспіві Котька затягнув голосніше: «Розкажи мені, чому на серці жаль!» Кіт Мурко, що дримав на

ліжку під вікном, здригнувся від несподіваного співу Котьки і незадоволено перевернувся на інший бік. Котька продовжував: «Пісня не про нас, на жаль, на жаль, на...» Раптом він замовк і мов заляк, дивлячись у вікно. «На жаль, на жаль...», — проговорив знову Котька, не зводячи очей з вікна. Він намагався щось розгледіти за вікном, але наклеєні сніжинки заважали це зробити. Хлопець почав швидко і необережно здирати сніжинки з шибок, одну, другу... Так, це була вона — мама Мишка і Катруся! Вона швидко йшла вулицею, поспішала додому.

— Ура! — почувся крик Котьки. — Він існує! Він існує!

— Мурчику, він існує! — продовжував репетувати Котька.

Він схопив Мурчика на руки і почав кружляти по кімнаті, безперервно повторюючи одну й ту саму фразу. Переляканий кіт витрищів очі, не розуміючи, що відбувається. Все, що він міг сказати, було «Мяу!», що в перекладі з кошачого, мабуть означало «Рятуйте!» За мить, обурений неподобством, кіт уже сидів під ліжком, приходячи до тями. А Котька прожогом кинувся на кухню:

— Мамо, мамо! Він існує! Я вірив! Я знав!

— Синку, ти про що? Хто існує? Ти що, телевізора передивився?! — з усмішкою спитала мама.

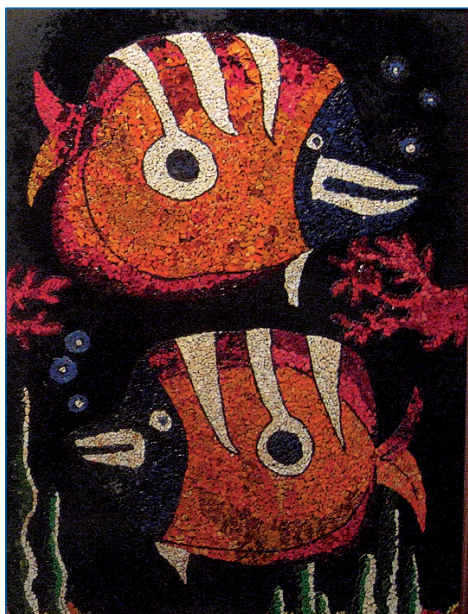
— Мамо! Дід Мороз існує!

Котька підібг до телефону і похапцем набрав номер Мишка. Підстрибуючи зі слухавкою в руках, він не міг дочекатися, поки друг відповість йому. І як тільки він почув на іншому кінці дроту Мишкова «Алло», одразу урочисто і важно сказав:

— І все-таки він існує!

Світлана ПЕРФІЛОВА
учитель української мови і літератури Красноперекоського НВК «Школа-лицей» № 2

Нещодавно у Львівському історичному музеї відбувся всеукраїнський дитячий конкурс образотворчого та декоративного мистецтва «Просто небиліці». Координаторами проекту були голова правління львівського обласного благодійного фонду «Торба» Андрій Сендецький та представник управління культури Львівської облдержадміністрації Мілена Медвідь. А тим, що конкурс проводився у Львові, місто завдячує Міжнародній асоціації культури та мистецтва (ІАСА).

ПРОСТО НЕБИЛИЦІ

На конкурс було надіслано понад 740 робіт не лише зі Львівської, але й з Рівненської, Закарпатської, Київської, Кіровоградської, Харківської та Одеської областей. З них для виставки було відібрано 257 робіт, а вже найкращі малюнки з цього переліку були відзначені грошовими преміями від ІАСА. Оцінювали роботи метри українського та закордонного мистецтва. До складу журі увійшло 9 осіб: зі Львова — академік, народний художник України, дійсний член Національної академії мистецтв України Любомир Медвідь, професор, заслужений художник України Микола Шимчук, художник Володимир Риботицький, сценограф Дарія Зав'ялова, художник Олександр Дзіндра, з Києва — художник, народний майстер Юрій Мельничук, з Праги — художник Петер Грига, з Варшави — художник, сценограф Лілія Остроух, з Кракова — художник, реставратор Славомир Коженевський.

На відкриття виставки я трохи запізнився, а тому довелося протискатися крізь щільний натовп людей. Як багато, виявляється, у нас талановитих дітей і як багато свідомих батьків, які підтримують і розвивають таланти своїх нащадків! Вже одна ця обставина викликала оптимізм. За щасливим збігом обставин «народна хвиля» викинула мене «на берег» (тобто на відносно вільну від присутніх частину залу), і я опинився поруч з київським художником Юрієм Мельничуком. Оскільки пан Мельничук був членом журі, то я поставив йому декілька запитань. Вони стосувалися як географії дитячих робіт, так і їхньої якості. Чи можна якусь область вважати більш талановитою? Ось що відповів київський метр:

— У нас уже так склалося, що крім офіційної столиці Києва, є ще «наукова» столиця України — Харків і її «культурна» столиця — Львів. У даному випадку конкурс малюнків лише підтвердив тезу, що Львів посідає особливе місце в українській культурі. У Києві теж вистачає талановитих дітей, але тут ми бачимо якийсь потужний «концентрат» талантів... Сама атмосфера у Львові особлива — її формують багато чинників, зокрема, краса самого міста, його дивовижна архітектура. Культура міжлюдських стосунків також впливає на те, як діти сприймають навколишній світ. Усе це не може не «спрацьовувати», до того ж, Львівська мерія широко опікується цим конкурсом. З надісланих малюнків понад 90% робіт просто чудові, і вони красномовно говорять про те, що внутрішній світ юних українців досить багатий.

Потім я протиснувся до Андрія Сендець-

Андрій Сендецький

кого і запитав, чому відсутні роботи юних кримських художників.

— Запрошення ми розсилали по всій Україні, — відповів головний координатор проекту, — важко сказати, чому інформація про конкурс не була доведена до широкого загалу. Видно, не всі обласні управління культури добре працюють... Вплинути на це ми не можемо, бо кожен з нас виконує якусь свою роботу, а її обсяг досить великий. Ми були б дуже раді бачити серед учасників та переможців конкурсу дітей з Криму. Якщо люди своєчасно отримують інформацію, то талановиті діти неодмінно знайдуться і обов'язково відгукнуться! Не повинно бути таких структур, які флегматично ставляться до заходів подібної категорії... Світ хоче знати, що відбувається у нашій сфері культури, і якщо є можливість подивувати європейців або американців тим, що має Україна на сьогоднішній день, то чому б нам цього і не зробити?

Мілена Медвідь

На завершення я попросив Мілену Медвідь, директора методичного кабінету управління культури Львівської обласної держадміністрації сказати декілька слів.

— Обласний конкурс ми проводимо практично щороку, — сказала пані Мілена. — А ось із благодійним фондом «Торба» і Міжнародною асоціацією ІАСА співпрацюємо вперше. І вперше конкурс був таким масштабним, адже в ньому взяли участь сім областей. Діти, які приїхали на відкриття виставки, були переважно зі Львівської області. Лише з міста Самбора привезли повний автобус дітей! Треба сказати, що рівень робіт зростає. Це й не дивно, бо у Львівській області — 74 мистецькі школи. Є художні школи у Львові, Дрогобичі, Самборі. І в районцях майже кожна школа має художнє відділення. Дуже фахові педагоги працюють! Малювання — це улюблений дітьми вид творчості. Воно дуже розвиває фантазію, і дитині так легше виразити, передати свій внутрішній світ. Львів лідирує тому, що у нас дуже авторитетна художня академія, там працюють відомі майстри. Але ми радо приємемо роботи кримчан, можемо організувати навіть окрему виставку кримських робіт у залах Львова. Так що налагоджуймо співпрацю!

Сергій ЛАЩЕНКО

ПОЛОЖЕННЯ

ПРО VIII ВСЕКРИМСЬКИЙ КОНКУРС
УЧНІВСЬКОЇ ТА СТУДЕНТСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ
«ЗМАГАЙМОСЬ ЗА НОВЕ ЖИТТЯ!» (Леся Українка)

I. Загальні засади

1. Всекримський конкурс учнівської та студентської творчості «Змагаймося за нове життя!» (Леся Українка), започаткований відомою громадською діячкою п. Марією Фішер-Слиж (Торонто, Канада), присвячений 141-й річниці з дня народження великої української поетеси Лесі Українки, проводить Кримська філія Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОНМС України, Всекримське товариство зв'язків з українцями за межами України (Товариство «Україна-Світ»), ЗОШ № 29 м. Сімферополя, за сприяння факультету української філології та українознавства Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського, Ялтинського музею Лесі Українки, за підтримки Постійного Представника Президента України в АРК, Представника Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення в АРК, Міністерства освіти, науки, молоді і спорту АРК, Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського, Управління освіти Сімферопольської міської ради, Кримської філії науково-дослідного інституту українознавства МОНМС України, КРІП-ПО, редакції газети «Кримська світлиця», видавництва «Світ», Кримської філії міжнародної організації «Жіноча громада», Сімферопольської організації «Союз українців», ВІКЦ, державних та громадських організацій.

2. Метою конкурсу є: — сприяння глибокому ознайомленню та вивченню молоддю спадщини великої української поетеси Лесі Українки; — долучення підростаючого покоління до збереження і розвитку культурної спадщини українського народу шляхом вивчення історії рідного краю, спонування осмислення державотворчих зусиль нашого народу та його перспектив; — виховання відповідальності за збереження місцевих пам'яток культури; — виховання почуття патріотизму, національної гідності та особистої відповідальності за прийдешнє нашої Батьківщини.

3. Завдання конкурсу: — популяризація знань з літератури, історії, культури українського народу; — виховання в молодого покоління громадян України толерантного і шанобливого ставлення до літературної спадщини українського народу та народів, що проживають на теренах України та Криму; — підтримка учнівської та студентської молоді, яка цікавиться літературою, історією, культурою, традиціями українського народу і виявила здібності до наукових пошуків, написання публіцистичних, художніх та науково-пошукових робіт, художньої творчості, образотворчого мистецтва.

4. Для організації та проведення конкурсу створюється організаційний комітет і журі Всекримського конкурсу учнівської та студентської творчості «Змагаймося за нове життя!» (Леся Українка)

II. Умови організації та проведення конкурсу

1. У конкурсі можуть брати участь учні 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів АР Крим та студенти вищих навчальних закладів, які виявили особисте бажання.

2. Конкурс проводиться як творче змагання учнівської та студентської молоді за визначеними номінаціями. Мова конкурсу — українська.

3. Конкурс проводиться в чотирьох вікових категоріях — серед учнів 1-6 класів (номінація «Декламації», «Малюнок»), серед учнів 7-9 класів (номінація «Декламації», «Малюнок»), серед учнів 10-11 класів (номінація «Твір», «Декламації», «Інценізація», «Аудіовізуальний твір»), «Малюнок»), серед студентської молоді (номінація «Твір», «Науково-пошукова робота», «Інценізація», «Малюнок», «Аудіовізуальний твір»).

4. Учасники — учні 10-11 класів та студенти.

Жанр творів: есе, відгук, твір-роздум, нарис, етюд, публіцистична стаття, поезія, науково-пошукове дослідження тощо.

Обсяг твору: 3-5 сторінок А-4 (комп'ютерний набір — кегль 14, інтервал 1,5 — обов'язковий).

На титульному аркуші мають бути вказані назва роботи, ім'я та прізвище автора, дата народження, телефон, найменування навчального закладу та класу, ім'я та прізвище вчителя, який підготував учасника.

Твори надсилаються до 20 лютого 2012 р. за адресою: м. Сімферополь, вул. Гоголя, буд. 26, кім. 4, Кримська філія Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОНМС України, т. (0652) 62-04-68, 050-190-08-87.

Пропоновані теми творів:

- Але в просторі бачу я країну Осяйну, неначе світло ідеалу, Неначе світло правди... (Леся Українка)
- Берімося краще до роботи, Змагаймося за нове життя! (Леся Українка)
- А в серці тільки ти, Єдиний мій, коханий рідний краю! (Леся Українка)
- Хто вам сказав, що я слабка, що я корюся долі? (Леся Українка)
- Про що ти думаєш? — Про прийдешність? (Віктор Гюго)

(Епіграф до вірша Лесі Українки «Коли втомлюся я життям щоденним»)

6. Завжди терновий вінець буде кращим, Ніж царська корона! (Леся Українка)

7. Мріє, не зрадь! Я так довго до тебе тужила... (Леся Українка)

8. Я вийду сама проти бурі І стану, — поміряю силу! (Леся Українка)

9. Три осені я бачила в Ялті... (Леся Українка)

10. Дискурс кримськотатарської культури у творчості Лесі Українки.

11. Кримські мандрівки Лесі Українки.

(Можливий вибір вільної теми в рамках конкурсу)

Номінація «Науково-пошукова робота»

Учасники — студенти вищих навчальних закладів. Обсяг роботи: 5-10 сторінок А-4 (комп'ютерний набір — кегль 14, інтервал 1,5 — обов'язковий).

На титульному аркуші мають бути вказані назва роботи, ім'я та прізвище автора, дата народження, телефон, найменування навчального закладу, ім'я та прізвище вчителя, який підготував учасника.

Роботи надсилаються до 20 лютого 2012 р. за адресою: м. Сімферополь, вул. Гоголя, буд. 26, кім. 4, Кримська філія Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОНМС України, т. (0652) 62-04-68, 050-190-08-87.

Номінація «Декламації» Конкурс проводиться в трьох вікових категоріях — учні 1-6 класів, учні 7-9 класів та учні 10-11 класів.

Заявки на участь надсилаються до 24 лютого 2012 р., м. Сімферополь, вул. Пушкіна, буд. 20/7 (Товариство «Україна-Світ»), м. Сімферополь, вул. Гоголя, буд. 26, кім. 4, Кримська філія Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОНМС України, т. (0652) 62-04-68, 27-41-87, 050-190-08-87.

Термін проведення — 3 березня 2012 року в м. Сімферополі.

Номінація «Інценізація» Беруть участь студенти вищих навчальних закладів. Інценізація творів Лесі Українки (літературні композиції, фрагменти моновидав тощо).

Умови: тривалість інценізації — до 10 хв., учасники — не більше чотирьох осіб.

Заявки на участь обов'язково надсилаються до 24 лютого 2012 р., м. Сімферополь, вул. Гоголя, буд. 26, кім. 4, Кримська філія Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОНМС України, т. (0652) 62-04-68, 050-190-08-87.

Термін проведення — 3 березня 2012 року в м. Сімферополі.

Номінація «Малюнок» (за життям і творчістю Л. Українки)

Номінація «Малюнок» проводиться:

1 тур — заочний (роботи надсилаються до 20 лютого 2012 р. (формат малюнка — аркуш А-3) за адресою: м. Сімферополь, вул. Гоголя, буд. 26, кім. 4, Кримська філія Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОНМС України).

II тур — очний (проводиться 25 лютого 2012 р. в ЗОШ № 29 о 10 год. (м. Сімферополь, вул. Маршала Жукова 11, ЗОШ № 29) т. (0652) 62-04-68, 050-190-08-87).

Номінація «Аудіовізуальний твір» (теле-, радіопередачі, телефільми, радіопостановки, відеопрезентації)

Тема: «Леся Українка і Крим», «Життя і творчість Лесі Українки в загальноосвітньому контексті»;

Учасники: школярі, студенти, автори теле- і радіопередач для молоді;

Обсяг твору: до 30 хв.;

Носії творів: компакт-диск у форматі mp3 (для відео-) і аві (для аудіотворів);

Термін подання: до 24 лютого 2012 р.;

Адреса: м. Сімферополь, вул. Гоголя, б. 26, к. 4, Кримська філія Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОНМС України, т. (0652) 62-04-68, 050-190-08-87, (0652) 27-44-42.

III. Нагородження переможців

Переможці конкурсу нагороджуються дипломами та цінними подарунками. Учасники конкурсу відзначаються свідченнями учасника та пам'ятними подарунками.

Нагородження переможців відбувається 3 березня 2012 року в ТНУ ім. В. І. Вернадського та Музеї Лесі Українки в м. Ялті. Контактні телефони: (0652) 62-04-68, 050-190-08-87.

Місце проведення — факультет української філології Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського (вул. Ялтинська, 20). Реєстрація учасників з 10.00 години.

Уроцисте відкриття конкурсу об 11.00.

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

СІЧЕНЬ

1

1919 р. — видано закон українського уряду про автокефалію Української Православної Церкви.

Народилися:

1842 р. — Василь Мова, український письменник, поет, драматург.

1857 р. — Степан Ерастов, український письменник і громадсько-політичний діяч на Кубані.

1904 р. — бандурист Євген Адамцевич, сліпий бандурист, віртуозний виконавець українських народних історичних пісень, автор Запорозького маршу.

1909 р. — Степан Бандера, український політик, голова проводу ОУН в 1940-1959 роках.

1926 р. — Олексій Нирко, кобзар, засновник ряду капел Криму та Кубані, в'язень ГУЛАГу, дослідник та пропагандист кобзарства, творець музею кобзарства Півдня України та Кубані, заслужений працівник культури України.

1937 р. — Василь Лизанчук, український учений, професор, доктор філологічних наук, академік Академії наук вищої школи, заслужений журналіст України, завідувач кафедри радіомовлення і телебачення факультету журналістики Львівського університету імені Івана Франка.

Народилися:

1895 р. — Борис Лятошинський, український композитор, диригент і педагог, вважається одним з основоположників модерного напрямку в українській музиці.

1922 р. — Василь Верига, громадський діяч, історик, журналіст, редактор.

1942 р. — Анатолій Погрібний, український громадський діяч, літературознавець, публіцист, голова Всеукраїнського педагогічного товариства ім. Григорія Ващенко.

1873 р. — У Львові засновано Літературне товариство імені Тараса Шевченка.

1919 р. — Рада Східної Галичини прийняла рішення про приєднання до України.

Народився:

1875 р. — Василь Янчевецький, російськомовний радянський письменник і мандрівник українського походження, автор багатьох історичних повістей з історії Великого Євразійського Степу, зокрема українських степів різних епох. Основна праця — «Нашестя монголів», в якій відображена історія завоювань Війська Степового від Чингізхана до Батия. Трилогія сподобалася Сталіну, оскільки була, на його думку, ідейно доречною, за що письменник отримав Сталінську премію першого ступеня (1942). Разом з тим, існують думки, що насправді в книзі письменник алегорично зобразив криваву історію утворення країни Рад, а головним героєм, Хаджі Рахім аль-Багдаді, — самого себе.

1862 р. — Михайло Остроградський, український математик. Математики давно звикли до термінів: рівняння Остроградського, метод Остроградського, формула Остроградського-Гаусса, принцип Остроградського-Гамільтона. А в наш час у наукових журналах з математичної фізики з'явилися нові терміни: механіка Остроградського, квантова теорія поля Остроградського, варіаційні принципи Остроградського. «Перебуваючи на вершині слави, вшанований за свої наукові праці в усій Європі, Остроградський поведив себе надзвичайно просто і не любив говорити про свої заслуги, але своє походження від полтавських дворян він високо цінував», — зазначав М. Є. Жуковський.

1649 р. — козацьке військо

Богдана Хмельницького повернулося до Києва після походу в Західну Україну.

Народилися:

1841 р. — Тадей Рильський, український культурно-освітній діяч, народознавець, батько Максима Рильського.

1882 р. — Ярослав Пастернак, український археолог, автор «Археології України» (1961).

1928 р. — Галина Яблонська, українська акторка, народна артистка УРСР.

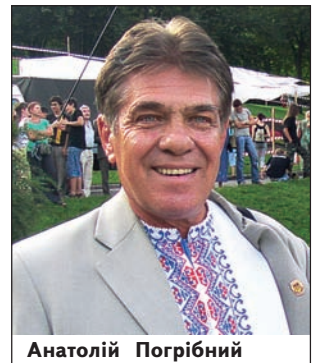
Олексій Нирко

3

1919 р. — у Києві Українська Національна Рада схвалила постанову про з'єднання Західно-Української Народної Республіки з Українською Народною Республікою.

Народилися:

1895 р. — Петро Могила, свяятий, політичний, церковний і освітній діяч України, з 1633 року митрополит Київський і Галицький. Прізвище Могила походить від молдавського слова mohila, що означає «узвишшя», «горбо-

Анатолій Погрібний

4

1873 р. — У Львові засновано Літературне товариство імені Тараса Шевченка.

1919 р. — Рада Східної Галичини прийняла рішення про приєднання до України.

Народився:

1875 р. — Василь Янчевецький, російськомовний радянський письменник і мандрівник українського походження, автор багатьох історичних повістей з історії Великого Євразійського Степу, зокрема українських степів різних епох. Основна праця — «Нашестя монголів», в якій відображена історія завоювань Війська Степового від Чингізхана до Батия. Трилогія сподобалася Сталіну, оскільки була, на його думку, ідейно доречною, за що письменник отримав Сталінську премію першого ступеня (1942). Разом з тим, існують думки, що насправді в книзі письменник алегорично зобразив криваву історію утворення країни Рад, а головним героєм, Хаджі Рахім аль-Багдаді, — самого себе.

1862 р. — Михайло Остроградський, український математик. Математики давно звикли до термінів: рівняння Остроградського, метод Остроградського, формула Остроградського-Гаусса, принцип Остроградського-Гамільтона. А в наш час у наукових журналах з математичної фізики з'явилися нові терміни: механіка Остроградського, квантова теорія поля Остроградського, варіаційні принципи Остроградського. «Перебуваючи на вершині слави, вшанований за свої наукові праці в усій Європі, Остроградський поведив себе надзвичайно просто і не любив говорити про свої заслуги, але своє походження від полтавських дворян він високо цінував», — зазначав М. Є. Жуковський.

1649 р. — козацьке військо

5

1919 р. — у Києві Українська Національна Рада схвалила постанову про з'єднання Західно-Української Народної Республіки з Українською Народною Республікою.

Народилися:

1895 р. — Борис Лятошинський, український композитор, диригент і педагог, вважається одним з основоположників модерного напрямку в українській музиці.

1922 р. — Василь Верига, громадський діяч, історик, журналіст, редактор.

1942 р. — Анатолій Погрібний, український громадський діяч, літературознавець, публіцист, голова Всеукраїнського педагогічного товариства ім. Григорія Ващенко.

1873 р. — У Львові засновано Літературне товариство імені Тараса Шевченка.

1919 р. — Рада Східної Галичини прийняла рішення про приєднання до України.

Народився:

1875 р. — Василь Янчевецький, російськомовний радянський письменник і мандрівник українського походження, автор багатьох історичних повістей з історії Великого Євразійського Степу, зокрема українських степів різних епох. Основна праця — «Нашестя монголів», в якій відображена історія завоювань Війська Степового від Чингізхана до Батия. Трилогія сподобалася Сталіну, оскільки була, на його думку, ідейно доречною, за що письменник отримав Сталінську премію першого ступеня (1942). Разом з тим, існують думки, що насправді в книзі письменник алегорично зобразив криваву історію утворення країни Рад, а головним героєм, Хаджі Рахім аль-Багдаді, — самого себе.

1862 р. — Михайло Остроградський, український математик. Математики давно звикли до термінів: рівняння Остроградського, метод Остроградського, формула Остроградського-Гаусса, принцип Остроградського-Гамільтона. А в наш час у наукових журналах з математичної фізики з'явилися нові терміни: механіка Остроградського, квантова теорія поля Остроградського, варіаційні принципи Остроградського. «Перебуваючи на вершині слави, вшанований за свої наукові праці в усій Європі, Остроградський поведив себе надзвичайно просто і не любив говорити про свої заслуги, але своє походження від полтавських дворян він високо цінував», — зазначав М. Є. Жуковський.

1649 р. — козацьке військо

КОСА – ДІВОЧА КРАСА!

— на святі у школі № 33, за активним позакласним життям якої стежу дуже давно, а переді мною на сцені — напис: «Коса — дівоча краса!» Про те, чи «актуальна» коса сьогодні, робила висновок уже «вживу», не питаючи у перукарів.

Ініціатором цього заходу стала завуч Ганна Йосипівна Яструб, яка опікується, зокрема, українськими класами. І «мотиви» свого вчинку вона пояснює одразу ж.

— Ми звернули увагу, що у нашій школі в багатьох дівчат довге волосся. Але ж волосся, заплетене в косу, це ще й генетичний код, який був добре відомий нашим предкам. Коса обов'язково мала складатися із трьох пасом, одно з яких асоціювалося з нашим матеріальним світом, інше означало духовне життя людини. А третій «промінчик» — це вищі сили, від котрих і залежало, як складеться наша доля. Заплетена коса — це гармонія в житті дівчини. А якщо у дівки волосся було нечесане, незаплетене, за минулих часів вона не мала пра-

ва навіть сидати до столу, та і сватів до такої посылати не поспішали.

Ось ми і вирішили влаштувати свято коси, яке, можливо, відіграє певну роль у житті наших дівчат.

Потім було обране поважне журі, котре мало судити, у кого ж із дівчат найкращі зачіски з використанням елементів коси, а тих, хто підготувався до змагання, виявилось кілька десятків. Очолила журі директор школи Людмила Іванівна Горб (на фото угзу), увійшли до нього також заступник директора Таїсія Василівна Кривоносова та директор агенції «Росава» (а в побуті теж вчителька) Любов Олександрівна Богомолова. Подібне журі не могло обійтися без чоловіків, і функції цінителів дівочої краси природним чином взяли на себе однокласники конкурсанток.

Хлопці, і без того спантелічені виглядом своїх шкільних подруг, тепер побачили їх на сцені у всій красі, бо дівчина із гарною зачіскою і ходить інакше, особливо, якщо шкільна сцена стає для неї подіумом. А готувалися дівчата до свята з повною відповідальністю. Окрім дивовижних надскладних святкових зачісок, вони мали ще й гідні сукні та аксесуари. І хоча їхні голови перетворювали на голови принцес не лише коси, які відповідали генетичному коду, а все, що так чи інакше плелось, не виникало сумнівів — на таку дівчину ніяк не можна не озирнутися. Напрушувався й інший висновок: з того часу, як професіонали мені повідомили, що тепер коса дівчини не є актуальною, багато води сплило. Бо лише на запит сучасності могло народитися стільки варіантів відповідних зачісок. І жодна з них у школярок, здається, не повторялася.

Конкурсантки поділилися на три вікові категорії, але фантазії щодо волосся у всіх були однаково нестримними і майже всі дефілювали по сцені, як справжні пави.

— Ви подивіться, подивіться на нашу Дашу! І коли ж вона, маленька, усьому цьому навчилася?

— Та вона ж перемогла на конкурсі краси міста, — чую за спиною.

Але пізнавальна програма на святі не відставала від естетичної. Аби присутні усвідомили, що коса була і має залишатися символом дівочої краси і честі, лунають вірші. Й насправді, «що є краще за дівочої коси ще й троянди вплетені у них?» Це підтверджується і піснями. А співати є кому: школа має дівочий ансамбль «Чарівна скрипка», який нещодавно посів при-

Катерину, яку разом з немовлям виганяють з хати батьки «в чужі люди». Такій дівці відрізають косу і називали її покриткою. Тепер Катерині не лишається нічого іншого, як впопитися.

Подають у поширеній інтерпретації школярі і пісню про Галю, хоча відомо, що в початковому її варіанті йшлося зовсім не про знущання над нею козаків. Але ж у будь-якому разі легковажній Галі (Настя Ніколайчук) у чоловічому середовищі варто розраховувати на найгірше.

— Чи зможе коса як оберег захистити дівчину від паління, пияцтва, наркоманії? — розмірковують на сцені.

Якщо мати на увазі косу не просто як декоративний елемент, а як частку загального образу дівчини, цнотливої, яка дотримується існуючих у суспільстві правил і норм, то, можливо, що і так. А це свято-урок не минеться дарма. Ставши дружиною, така ді-

вчина і своїх дітей добре виховає, і у власних батьків та свекра зі свекрухою буде втішна старість. Тому, дбаючи про виховання молоді, дорослі дбають не лише про її, але і про власне майбутнє.

А свято коси, втім, добігло кінця. Поки журі намагалося всіх розсудити по справедливості, серед присутніх було віднайдено три «нечесані» дівчини, і хлопці почали заплітати їм коси. Двоє із завданням не впоралися. А третій — таки заплів, але замість двох кіс — три, одна з яких — тоненька, як ниточка.

Між тим, поміж дівчатами було поділено почесні звання. Вони стали: «Міс-чарівність», «Міс-суворадія», «Міс-витонченість», «Міс-сміливість», «Міс-креативність», «Міс-грація», «Міс-досконалість», «Міс-гармонія», «Міс-ніжність», «Міс-загадка», а ще дівчатам дісталися грамоти глядацьких симпатій.

Але що вже казати про тих, хто одержав почесні перше, друге і третє місце! А це Лада Кіриченко, Катя Косорученко, Ніка Дем'яненко, Даша Бурілко та Саша Коваленко (перші місця); Ганна Вторушина, Дана Руденко, Ганна Тополян (другі місця); Люба Сукманова, Даша Житченко, Даша Охотнікова та Аліна Куншій (третє місце).

Тож, якщо і залишалися незадоволені цим святом, то хіба що хтось із коротковолосих дівчат, обманутих перукарями щодо моди.

Тамара СОЛОВЕЙ
* * *

Щиро вітаємо Людмилу Іванівну Горб з її славним ювілеєм, який вона відсвяткувала 27 грудня. Щастя Вам, радості, здоров'я, берегине українського слова і шкільної дитячої домівки!

Колектив редакції «КС»

У 1998 році, готуючи матеріал для першого випуску молодіжного додатку до «Кримської світлиці» «Будьмо!», я взялася за дослідження теми, яка ніколи не була і навряд чи буде байдужою молоді, — як бути гарними, привабливими, сучасними, покладаючи велику долю відповідальності за усе це на свою зачіску? А перша стандартна назва для майбутнього допису, яка крутилася в голові, — «Коса — дівоча краса». Але такий погляд на красу в салоні «Чарівниця» ніхто не поділив. Косу як елемент зачіски в кінці тисячоліття всі дружно назвали неактуальною.

І ось майже через 14 років я

Учасниці конкурсу, які посіли 3 місце

2 місце

Переможниці!

НАТАЛЯ БЕЗКОРОВАЙНА ЗДОБУЛА ПЕРЕМОГУ В МУЗИЧНІЙ НОМІНАЦІЇ «КРИМ-ТВ-2011»

У Кримському академічному українському музичному театрі в Сімферополі 19 грудня відбулася церемонія нагородження переможців музичної номінації «Крим-ТВ». Заснований на честь 50-річчя Державної телерадіокомпанії «Крим» у 2009 році за підтримки Міністерства культури і мистецтв АРК, цей телевізійний музичний проект популяризує кримську музичну культуру, виявляє молоді таланти, відзначає переможців різних конкурсів, фестивалів, музичних телепроектів, а також кращих діячів культури і мистецтва півострова.

За пропаганду української класич-

ної музики у 2011 році цієї високої престижної нагороди удостоєна відома співачка, заслужена артистка України, кавалер ордена княгині Ольги, лауреат Премії АРК, солістка Кримської філармонії Наталя Безкоровайна.

Вона протягом багатьох років у своїх концертних виступах гідно представляє українське пісенне мистецтво в Україні і за кордоном. Її численні записи з симфонічним і народним оркестрами Національної радіокомпанії України увійшли до золотого фонду нашої держави (сольний компакт-диск «Народжена вогнем» та компакт-диски «За-

тремтіли струни», «Українські народні пісні»).

Наталя Безкоровайна є першою виконавицею вокальних творів відомого українського композитора Василя Безкоровайного. Сповненим краси голосом і ширим душевним відчуттям вона дає нове життя творам композитора.

На урочистій церемонії співачка виконала пісню Наталки з опери «Наталка Полтавка» М. Лисенка.

Ця висока музична нагорода засвідчує те, що українська класична музика посідає гідне місце серед багатьох культур Криму.

Богдан МИКОЛАЄНКО

